

| | |
|-------------|------|
| Félszázéves | 1150 |
| Féléves | 600 |
| Negyedéves | 620 |
| Egy hónapra | 110 |

X. évfolyam ♦ 208. szám

1929 Szeptember 13 Péntek

* 5689 év Elul 8 *

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Kolozsváron hirdetések a

Rudolf Mosse S. A.

Str. Reg. Maria No. 35. Tel. 4-13

és a

LLOYD EXPRESS

Str. Gela No. 20. Telefon 14-55

hirdetési irodák vesznek fel

Mozgolódnak a liberálisok

A liberálisok mozgolódnak. Mozgolódsukkal kapcsolatban Mikszáth Kálmán egyik anekdotáját ír eszünkbe. Az anekdóta szerint egy ambiciózus fiatal ember edesapja azzal állított be az egyik vidéki lapszerkesztőhöz, hogy a fiában ugy hiszi, mozog valami, még pedig tehetség mozog. A szerkesztő, aki szkeptikus ember volt, felnézett az íróasztaláról és csak ennyit mondott: „Kedves unam, gyakran megesk, hogy egy fiatal emberben nem a tehetség, hanem a giliszta mozog”.

A liberálisok azt állítják magukról, hogy bennük legújabbban a demokrácia nyugtalanodik. Mi is szkeptikusok vagyunk és azt véljük, hogy nem a demokrácia mozog bennük, hanem csak a hatalomvágy. A hatalomvágy, melyhez a demokrácia frazeológijája is jó, ha ezen keresztül újra meg lehet közelíteni. Megmaradhatunk az anekdotázáló humor mellett, ha nem jutna eszünkbe, hogy a liberálisok egészen véresen komolyan gondolnak arra, hogy a demokrácia jel-szavain keresztül, mely balkáni izü ravszerűségeiknek egyik újabb megnyilvánulása, újra hatalomhoz akarnak jutni. S mikor erre gondolunk, megborsódnak a hátunk. Mi nagyon jól tudjuk s az ország minden valóban demokratikusan ter-vező embere nagyon jól tudja, hogy a valóságban mit jelent a liberálisok demokráciája. Jelenti a minden fék nélküli korrupciót, a legszűzösebb kisebbségi elnyomást, a sziguranck rémuralmát az ostromállapotot, cenzurát, urnatörszűzést és a balkáni izü vegzaturáknak minden raffinált eszközeit.

Epen ezért a liberálisok riadója a mi számunkra is riadót kell, hogy jelentse. Riadót kell jelentsen annak ellenére, hogy tudjuk és naponta látjuk: a Maniu-kormány demokráciája sem az a demokrácia, amelyet vártunk, amelyet reméltünk és amelyben hittünk. Riadót kell jelentsen azért, hogy a liberális korifeusok lényeg fel tudnak vonultatni Bukarest után háromszáz ezer átparaszttal, a külvárosi utcák naplopoit s az ország minden részéből összetoborzott bérencet. A Maniu-kormány bár csak gyöngy demokráciájának is meg van az a hát-terünya, hogy ezeknek az átparaszttoknak felvonulását nem akadályozhatja meg, mert ez a szabadságjogok areulesapása volna. Azonban a liberális offenziva ellen meg kell szerveznie a demokratikus szabadságjogokat s az ország produktív dolgozó elemei felé meg kell kezdenie azt a gazdasági és pénzügyi politikát, mely végre kivézet bennünket abból a gazdasági anarchiából, abból a esődből, mely a liberálisok számára a legértékesebb asszociációs anyagot adja. Nagyon jól tudjuk mi, hogy a liberálisok visszajö-ve nem jelentené a gazdasági krízis véget, sőt ellenkezőleg: még elviselhető-lenebbé tenné. De viszont azt is tudjuk, hogy minden ellenzéknek szimpatiku-abb a szerepe, még ha liberálisok is vannak az ellenzéken, mint a hatalmon lévő kormányoké.

A mai anarchikus gazdasági viszonyok között a liberális rémuralom visz-zatérése olyan katasztrófát jelentene az ország anélkül is megpróbáltatott pol-itárságára és minden dolgozó elemeire, hogy a legtöbb embert a kétségbeesésbe hajszolná. Epen ezért a liberálisok offenzívájának megállítására nemcsak a pa-rtizánpárt közvetlen érdeke, hanem az

egész dolgozó Romániáé. Gazdasági vo-nalkozásban mindaz, amit a Maniu-kor-mány eddig hozott, nagyon sok csalódást okozott. Ennek ellenére nem tagadhatjuk le, hogy a Maniu-kormány uralomra-ke-rülése óta az ugynevezett szellemi és er-kölesi atmoszféra lényegesen megeny-hült, viszonylagos rend és szabadság vtn az országban, az antiszemita atrocitások megszűntek. Mindez persze igen kevés

az üdvösséghez, az egyre fokozódó mun-ka nélküliség, az üzembeszűntetések s a véres összeütközésekkel végzőlő tömeg-szűzűzések közepe. Azonban — tizeves tapasztalat tanít erre bennünket — ez a helyzet a liberálisok alatt sem változna meg, sőt terrortal párosulva, elviselhet-lenne tenné életünket.

A liberálisok mozgolódása ellen tehát az öntudatos polgárságnak felvértve

kell felsorakoznia. Meg kell mutatnia erejét, be kell bizonyítania, hogy ellent tud állani egy újabb liberális rohamnak, ellent tud állani a feudális bojárak, az uzorára épült bankokrácia, a demokra-tikus jelszavak mögött a legféktlenebb terror pártja rohamtörekvéseinek.

A liberálisok mozgolódnak, — tehát az egész országnak meg kell mozdulnia ellenük!

Polgári bíróság előtt fognak felelni a palesztinai zavargások bűnösei

Az angol kormány kitar az eddigi politika mellett és a Balfour-dekla-ráció alapján áll

Genf, szept. 12. — A Népszövetség man-dátumbizottsága, mint azt már röviden jelentette az Uj Kelet, egy egész ülést szentelt a palesztinai események megvita-tásának. A Palesztina-ügyek előadója Procopé finn delegátus volt, aki a nép-szövetségi tanács sajnálkozásának adott kifejezést a palesztinai komoly és szo-moru események fölött és szimpátiáját fe-jezte ki az áldozatokkal szemben.

— Remélem — mondotta a finn delegá-tus — hogy a brit kormány kielégítő felvilágosításokat fog adni a tanácsnak a történetekre vonatkozólag.

Ezután Henderson angol külügyminisz-ter szólalt fel. Henderson mindenekelőtt köszönetet mondott Procopénak a sajná-latos események fölött kifejezett részvét-ért, majd elmondotta, hogy az első ösz-szetűzések az alatt történtek, míg ő Lon-donból távol volt, úgy hogy az illetékes miniszterekkel nem léphettek közvetlen kontaktsba. Jeruzsálemben augusztus 16-án kezdődtek a zavargások, melyek a következő napon már emberáldozatot is követelték. Augusztus 23-án a Palesztina-kormány kívülről kért katonai segítsé-get, 23-ról 24-re virradó éjjel a zavargá-sok az egész országra átterjedtek. Os-tromállapotot nem hirdettek ki és a hü-nösöket polgári bíróságok fogják felelős ségre vonni. Lehetséges, hogy rendkí-vüli polgári bíróságok fognak a bűnösök fölött ítélni, de semmiestre sem fog-juk katonai bíróságokra bízni az ügy ke-zelését. A kormány ezenkívül négytagu parlamenti vizsgálóbizottságot delegált a helyszínére, amelyben egy bíró és a három angol párt egy-egy delegátusa fognak részt venni.

— Az angol kormány — fejezte be be-szédét Henderson — nem szándékozik a mandátumot, vagy annak természetét megvizsgálni. A kormány kitar az ed-digi politika mellett és az 1917. évi Bal-four-deklaráció alapján áll, amely a zsi-dó nemzeti otthonnak Palesztinában való megteremtését írja elő. Ha a vizsgáló-bizottság jelentését megkapom, úgy a kormány dönteni fog azon intézkedések fölött, amelyek révén a jövőben hasonló események megakadályozása lehető lesz.

Több szónok szólalt fel ezután, akik valamennyien részvétüket fejezték ki az áldozatokkal szemben és az események fö-lötti sajnálkozásukat hangoztatták. Iry felszólaltak Tízleesen román külügymi-niszter, a lengyel és a kanadai delegátus majd szót kért Stresemann útsöt külügy miniszter is, aki a következő kijelenté-seket tette:

— Azt hiszem, elégtétellel vehetjük tudomásul, hogy a brit kormány minden intézkedést megtett a nyugtalanságok és a zavargások elfojására és a jövőben való megakadályozására, annál is ja-kább, mert a mandátum-cerület-ken élő népek békés együttélését biztosítani kell. Szeretném hinni, hogy az angol kor-mánynak sikerül ezt a célt elérnie.

A perza delegátus részvétnyilatkozata

Ujabb tiltakozógyűlések és táviratok

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség-hez szakadatlanul érkeznek Erdély kü-lönböző részéről a tiltakozó-gyűlésekről szóló jelentések és táviratok. Az élesdi helyicsoport a következőket táviratozza:

A Palesztinában történt véres zavargásokért kérjük legerősebb tiltakozá-sunkat az Angol kormányhoz juttatni. A tiltakozó közgyűlés megbízásából ortodox hitközség és helyicsoport. La-dányi.

Mezőtelegden is erőyes tiltakozó gyű-lést tartott a zsidóság, amely a gyűlés lefolyásáról a következő táviratot küldte a Szövetséghez:

„A mezőtelegdi zsidóság a paleszti-nai eseményekkel kapcsolatokban haz-tározati javaslatot fogadott el, amely tiltakozik az arab vandalizmus ellen és követeljük a mandatárius kötele-zettségek százszázalékos betartását, kor-látlan bevándorlást, a Kotel-Maaravi ügyének gyors rendezését és zsidó ön-védelem azonnali szervezését. Kérjük ezt illetékes helyre eljuttatni.”

Nagyváradról az alábbi táviratot intéz-ték a Szövetséghez:

„Az oradeai egyetemi menza köz-gyűlése a palesztinai testvéreinket ért igazságtalanság azonnali jóvátételét kéri. Karl nélkül.”

Naszódról is újabb tiltakozó távira-tot kapott a Szövetség, amely a követke-zőképen hangzik:

„Tiltakozunk a palesztinai zavargá-sok ellen és a palesztinai kormány erélytelen eljárásáért. Avia Fischel.”

Az erdélyi Ceiré és Ceirót Mizrahi nagyvárad központja a következő táv-iratot intézte a kolozsvári angol konzul-látushoz:

Nagybritannia Királyi Konzulja Cluj.

Orfási elkészeredéssel a legerősebb-ben emeljük fel tiltakozó szavunkat a palesztinai angol hatóságok passzív vil-selkedése miatt a békés zsidó lakosság-

ta mellett annak a reményének aótt ki-fejezést, hogy a vizsgálóbizottságok pár-tatlanul fogják munkájukat végezni. Procopé előadó felszólalása zárta be a vitát, aki kérte az angol kormányt, hogy az eseményekről történt írásbeli jelenté-sét a lehető leg-ürgösebben juttassa el a mandátumbizottságnak, hogy az idejé-ben tárgyalható legyen.

nak arab rablóhordák általi megátad-latása alkalmával. Ahelyett, hogy a Bal-four-deklaráció értelmében a Zsidó Nemzeti Otthon védelmét biztosították volna, orosz pogromisták módjára zsi-dó provokációkra hivatkoznak. Fel va-gyunk háborodva és keserűen csalód-tunk magatartásuk miatt. A zsidó ifju-ság nevében követeljük Palesztinában a szabad önvédelmi szervezkedést. Kér-jük tiltakozásunkat hozza a magas brit kormány tudomására. A Ceiré Mizrahi zsidó-nemzeti ifjusági-szervezet Vég-rehajtóbizottsága”.

AZ ERDELYI LEGIÓ ÜGYE.

Az erdélyi zsidó légió ügyében egy Ko-lozsváron, mint vidéken állandóan újabb és újabb jelentkezések vannak. Legutóbb egy falusi román paraszt, azonkívül két magyar nemzetiségű fiatalember is je-lentkezett a Szövetség központi irodájá-ban, hogy be akar állni a zsidó légióba.

— Maguk mért akarnak beállni a zsidó légióba, amelyben majd harcolni kell, esetleg meg is halni a zsidókért? — kér-dezte tőlük dr. Weissburg Chaim, mire a két fiatalember legnagyobb természet-séggel adta meg a választ:

— A zsidók is harcoltak és meghaltak a mi ügyünkért.

Az egyik kolozsvári lap híradásána, hogy 47 légiónistát a Szövetség már ki is küldött Palesztinába, szordán valóságos invázió volt a Szövetség irodájában, ahol egymásnak adták a kilincset a jelentke-zők, akikkel csak nehezen lehetett megör-tetni, hogy felültettek őket. Az igazság a légió ügyében az, hogy egyedül a Ba-risszia Nöszitja írja össze a jelentkező tagjait Marosvásárhelyen, de a Szövetség ebben az ügyben nem foglal állást mind-addig, amíg nem kap választ a buka-rosti angol követség utján felterjesztett azon kérdésére, hogy az angol kormány-hatóságok megengedik-e egy esetleges lé-giónak Palesztinában való partraszállását és felfegyverzését.

(Folytatás a harmadik oldalon.)

Az élet fekete statisztikája

Müller nyugalmazott középiskolai tanár igen pedáns ember volt, német és arról az egyetemes kavargásról, amit szokványosan életnek neveznek, lesújtóan rossz véleménye lehetett. Mint a mord ember általában, egocentrikus is volt Müller s így nem csoda, ha az életben előadódó problematikus értékeket vajmi kevésre taksálta. Tény az, hogy Müller egy egészen új életbeállítással s ha nem is eredeti, de határozottan érdekes életfilozófiai koncepcióval ajándékozta meg a világot. Mindaz a törtetés és küzködés, ami a szociológusnak „a létért való küzdelem” megírásához szolgált anyagnak, azok a lelki konvulziók, szerelmek, álmodások és szenvedélyek, amelyek csengő rimkerekre stimmelik a költők kobzát, egy szóval mindazok a megnyilatkozások, amelyek betöltik az egyén többnyire bus életét, Müller számára szimpla számokká egyszerűsödtek. A szív nagy lángolása csak arra volt jó neki, hogy statisztikáját az élet elteltéséről színesebbé és változatosabbá tegyék. Ha öltözködés közben elszakadt a cipőpártija, ez is csak abból a szempontból érdekelte, hogy háj, a rövid időből, ami az embernek az élel számára engedélyezett, ismét leszakadt néhány, soha többé vissza nem térő perc...

Egyszerű számokat sorokoztat fel szárazon egymás mellé. Mégis igazságtalanság volna Müllertől megtagadni, hogy statisztikájába sok lírát borongó melankóliát és lemondást tudott belevinni. A mit Salamon király úgy nevez el a Köteleiben, hogy „szőlnek hajszólása”. Müller statisztikai számokkal illusztrálja az élet hiábavalóságának bizonygatására. Vanitatum várás... Nyolcvan esztendődtől töltött el Müller azzal, hogy csatarendbe gyűjtötte a szerelemmel, borotválkozásal, imádkozással, nevetéssel és alvással eltöltött idő statisztikai számait. Nyolcvan esztendő korában elkészítette szután Müller a nagy statisztikát. Eszerint életében Müller:

| | év | nap | óra | perc |
|----------------------|----|-----|-----|------|
| Aludt | 26 | 312 | 18 | 22 |
| Dolgozott | 21 | 96 | 14 | 40 |
| Bosszankodott | 5 | 116 | 14 | 40 |
| Evet | 3 | 349 | 5 | 12 |
| Szeretett | 4 | 39 | 8 | 12 |
| Nyaralt | 4 | 12 | 15 | 27 |
| Ujságot olv. | 1 | 243 | 7 | 18 |
| Borotválkozott | | 228 | 2 | 52 |
| Cipőjét huzta | | 30 | 19 | 18 |
| Oráját nézte | | 30 | 9 | 36 |
| Nyáklendőt kötött | | 18 | 12 | 6 |
| Orrát piszkálta | | 13 | 8 | 28 |
| Cigaretta gyújtott | | 12 | 16 | 4 |
| Gedélgombját kereste | | 6 | 21 | 25 |
| Imádkozott | | 4 | 2 | 26 |
| Nevetett | | 1 | 22 | 3 |

Lesújtóan hat ez a statisztika. Müller többet aludt, mint amennyit dolgozott — huszonhat évet töltött el Morfeus karjaiban, holott Nagy Erigyes szerint: „elvezett idő, amit az ember alvással tölt el”. Müller többet bosszankodott, mint amennyit szeretett. De ami talán a legtragikusabb: többet piszkálta az orrát, mint amennyit nevetett! Milven szédítő az aránytalanság hat ezendő bosszankodása és a nevetés között, amelynek alig egy napi idő jutott Müller csaknem matuzsálemi életében. És ki tudná megmondani, hogy ebből az esznapi sumnából mennyit nevetett tiszta szívéből és jóízűen, csengő kacagással Müller és mennyi ment kárba rossz viccek és éretlen tréfák kényszerű honorálására?

Isten bizony, szomorú az élet, ha Mü-

KÖNYVRÖTŐR! I-a angol KÖNYVVASZON LEPAGE-nál gyári raktár Cluj. Kérjen mintát.

ler statisztikai számait fekete szemüvegén keresztül nézzük. Weningeri gondolatai támdanának az embernek, ha nem maradna egy vékonyka reménység számunkra. Talán nem csupán az élet hibás ebben a fekete statisztikában, hanem egy kicsit Müller ur pesszimizmusa is részes az öröm és bu e kétségbe-

ejtő aránytalanságban. Ki tudja, talán nem talált egy olyan teremtesre, aki be- aranyozta volna Müller szomorú napját. Ez derül ki abból a körülményből is, hogy nyolcvan évből mindössze négyet áldozott fel Müller a szerelem örök ol-tárán. Nagyon is valószínűnek látszik a feltevés, hogy ha Müller ur ilyen te-

remtésre (vagy pláne teremtesekre) le- ten kegyelméből rákad, úgy soha ez a statisztika el nem készül. Mert a boldog- ság percei a végtelenségbe nyulnak át és ilyen perek nélkül csakugyan olyan az élet, mint egy — statisztika.

Kasztner Hessó.

„Bratianu Ionel előbb köztársasági elnök, majd király akart lenni” — írja feltűnéstkeltő könyvében William Martin svájci publicista

Stirbey herceg szerepe és Károly trónörökös lemondása új megvilágításban. Bratianu Ionelnek nagyobb volt a szerencséje, mint amennyi kárt okoztak hibái az országnak

(Bucuresti-Bukarest, szept. 12. Az Uj Kelet tudósítójától). William Martin, a Journal de Geneve főszerkesztője az egész nemzetközi világban feltűnést keltő könyvet írt: „Államférfiak a világháboruban” címmel, amely nemrég hagyta el a sajtót. A svájci publicista többek között néhány rendkívül érdekes megá- lapítást közöl könyvében Bratianu Ionel-ről is, aki a világháború kitörésének pillanatától kezdve Románia külpolitikáját irányította.

„Romániának két dinasztiája volt: — írja könyvében Martin — a Bratianuk nemzeti és a Hohenzollernek német di- nasztiája. Természetes, hogy a nemzeti dinasztia dominálta az idegen dinasz- tiát”. Martin elmondja, hogyan hozták az egyesített fejedelemségek trónjára a Hohenzollerneket, majd a háború kitöré- séről ír: „Bratianu el volt határozva arra, hogy semleges marad és arra törekedett, hogy Romániának a háboruba való belé- lépését minél drágábban fizettesse meg. Eltulozta Románia területi követeléseit, azzal a lehetőséggel is számolva, hogy a végtelenségig semleges marad. A semleges- séget védelmezte, a követeléseket pedig fegyverként használta fel. Ily módon két évig elszalasztott minden alkalmat. Hagyta, hogy Szerbia összeroppanjon, hogy Bulgária csatlakozzék a központi hatalmakhoz, hogy Olaszország külön lépjen be a háboruba és hogy az or- szok egészen Magyarország határáig nyo muljanak előre. A döntő perc még min- dig nem érkezett el, a román hadsereg egyik alkalommal sem volt eléggé előké- szítve és a szövetségesek stratégiai helye- zete sem volt eléggé ragyogó. Végül is a legkedvezőbb pillanatban üzen hadat a központi hatalmaknak és a leg- rosszabb katonai előfeltételek között, ak- kor, midőn Oroszország közeli összeom- lása küszöbön állott, Szerbia összeomlá- sa pedig a központi hatalmak nagy had- erejét szabadította fel”.

Hogyan lépett be Románia a világháboruba

„Románia háboruba lépésének történe- tét még senkiem írta meg. Azt mond- ják, hogy Stirbey, a cár miniszterelnö- ke, amellet kardoskodott, hogy Románia azonnal avatkozzék be a háboruba és ezt állítólag a német nagyvezérkar szugges- ciójára tette. Lehetséges, de nem bizo- nyos. Tény az, hogy a francia követ ka- pot megbizást arra, hogy átadja Bratia- nuinak a szövetségesek közös ultimá- tuma, amelyben elismerik az összes terri- torialis követeléseket, a következő meg- hagyással: „Most, vagy soha”. Midőn erről az audienciáról kijöttek, az angol katonai attasé könnyes szemekkel mon- dotta: „Nagy bünt követtünk el”. Az at- tasé tudta ugyanis, hogy milyen állapot- ban volt a román hadsereg: nem volt fel- szerelése, nem volt municiója, nem volt drótsövénye!

„S vajjon tapasztalata volt-e a román hadseregnek? Abszolúte nem, mert Bra- tianu nem merészkedett katonai miszió-

kat küldeni a hadviselő felekhez. A ro- mán hadsereg nem volt rossz hadsereg, de ujoncok hadserege volt; nem tudott lövészárkot ásni sem drótsövényt kife- szíteni. „Ugy látszik, — írta egy francia tiszt. — hogy a román hadsereg vezetői még az „Illustration”-t sem olvasták”.

Félelem az orosz szövetségtől

„Romániának ugyszólván szövetsége- sei sem voltak” — folytatja Martin. — „mert Bratianu attól félve, hogy megkö- tik a kezét, nem akart előzetesen katonai egyezményről tárgyalni. Midőn azután arról volt szó, hogy megállapítsák az Oroszország által Románia segítségére küldendő kontingens, az oroszok és a románok egybehangzóan minél kisebb számot akartak megállapítani; a romá- nok félték attól, hogy ha az oroszok egyszer beteszik a lábukat Romániába, nem akarnak majd kimenni. De a legna- gyobb hiba az volt, hogy Bratianu nem akarta megtámasztani a bulgárokat, akik- kel szemben nem voltak területi követé- lésai és így nem akarta a szövetséges hadseregeket Macedóniáig kiterjeszteni. Az egész Román hadsereget Erdélybe dobta, ahol az Németország és Ausztria egyesített erővel találta magát szem- ben”.

Bratianu a békekonferencián

„A háború után, — írja Martin. — Bra- tianu Ionel be nem váltható ígéreteket tett Romániának, hogy népszerűségét helyreállítsa. Azzal a határozott mandá- tummal ment el Párisba, hogy kicsikarja Románia és a szövetségesek között 1916- ban létrejött megállapodás maradék nél- küli végrehajtását. Hiba volt elfogadni a megbízást. Az lett volna logikus, hogy az 1916-os egyezményt elejti és Wilson proklamációjára támaszkodva, a népek önrendelkezési jogára hivatkozik. De ez Bratianu Ionel nem értette meg és ez volt karrierjének legnagyobb hibája. Bratianu a régi diplomácia embere mar- adt, aki meg is mondta a békelárgyalá- sok során: „En paraszt vagyok a magam módján és a termést csak akkor látom biztosítva, ha a pénz a zsebemben van”. Sohasem fogják az emberek eléggé meg- tudni, milyen nagy károkat okoztak bizo- nyos országoknak egyes államférfiak, akik ravasznak hitték magukat. Wilson nem ismerhette el az ántánt és Románia közötti titkos szerződést, mert ez arra kötelezte volna, hogy Dalmáciát az ol- szoknak és Santungot a japánoknak ad- ja. Ha az 1916-os titkos szerződés, amely egészen a Tiszáig Romániának adja Ma- gyarországot, végrehajtásra került vol- na, Európa új háborúk színterévé válik. Az egyébként annyira intelligens Bra- tianu nem értette ezt meg. A határok, amelyeket ő követelt, állandó külső és belső háborukat jelentett volna.

A magyarországi hadjárat

Bratianu otthagyta a párisi békekon- ferenciát és hazatérve, újabb manőver révén próbálta a hatalmat megtartani magának. Megszabadítja Európát a ma-

gyar bolsevizmustól. De különös: a szö- vetségesek ahelyett, hogy gratuláltak vol- na neki, megharagudtak rá. A békekon- ferencián Poch marsalltól azt kérte Bra- tianu, dolgozzon ki egy haditervet Magyarország elfoglalására. A marsall erre azt válaszolta, hogy ehhez olyan esz- közökre van szükség, amelyekkel nem rendelkezik. Bratianu bebizonyította, hogy Pochnak nem volt igaza, de ahe- lyett, hogy megköszönték volna neki, meg is dorgálták. A szerencse azonban nagyobb, mint az emberek hibái. Súlyos jellembeli hibái és tévedései ellenére, Bratianu Ionel a történelem előtt orszá- ga megnagybódásának eszköze marad, amelyet háromszor olyan nagykitere- desűvé tett, mint amilyen volt.

Martin ezután az agrárreformmal fog- lalkozik, majd Stirbey herceg szerepét il- luztrálja. Tundi kell, hogy Stirbey her- ceg, Bratianu sózora, hallatlan befolyást gyakorolt a királvra és a királynőre. Meg- győzte őket arról, hogy ő az egyetlen igzi barát s hogy ha ő eltűnik, eltűnik a királyi család is. Ha valaki hozzá- nyul, — mondotta Stirbey a dinasztiá- nak, — el vagytok veszve!

Bratianu és Károly (herceg)

Egyetlen ember merészelt Stirbeyha és Bratianuhoz nyulni: Károly herceg, a trónörökös. Eltiporták. Mindent megbo- csátottak neki, csak ez nem talált bü- bocsánatra. Bratianu elűzte, megfoszta- ta a tróntól és megteremtette a régenssé- get, amelyet dominált, hogy megakadá- lyozza a herceg visszatérését. Bratianu túlságosan intelligens volt, semminthogy hitt volna a háromfejű régenség lanós- ságában. Mindenesetre, ha élt volna, új iniciatívákat kezdett volna ezen a téren is. Azt mondják, hogy közirásására gon- dolt, diktatoriális köztársaságra termé- szetesen, amelyet ő vezetett volna. Ez revéndenül és talán öntudatlanul a trón- hoz közeledett, amelyet az ő edesapja emelt és amelyen ő nemzeti dinasztiával akarta az idegen dinasztia helyét elfo- galtatni.

De művét nem tudta teljesé tenni. Vannak korszakok, midőn a sors különös zordsággal sújt egyes országokat. Romá- nia látta, hogyan tűnt el az ország életé- ből a halálnál is rosszabb körülmények között trónörökös, majd királya és vé- gül az az ember, aki két évszázad óta az állam stabilitását és politikájának foly- tonosságát inkarnálta.

Martin a következőképen fejezi be ta- nulmányát: „Románia két dinasztiája egyazon időben mult ki”.

Flukat, leányokat nagyon érdekli,

mít hoz az iskolaév. Az első ut Lepagehoz legyen. A nagy könyv- és kottarakárban szabadon járhatnak mint otthon.

Abban az általá egész Erdély zsi- pen és egyhangu- lyet kér a maga- ságnak is a maga- nálközással és ré- erőlyes hangu ti- zsidóság vasárna- kést tartott, amel- lyő vérengzések emelle fel.

A gyűlést gy- mek, amelyen dr- mondott megható lépcsőfokait telje

Zürichben ladás oko

(Zürich, szept. 12.) Tegnap délután, nmeghalt Zürich jelenkori zsidóság zéralkja. Mint a csoport vezetője, M. Wish Agency zür- mely őt a legnas- társelnökévé vála- nül az Agency-Co Zürichben megbe- rációknak vette- csió sikertült, de a- mrigygyuladás lé- ráció következtöbe szervezet elinállt. Louis Marshall t- korában, meghalt. Marshall halála egyik, a zsidó érde-

A külf Jugosz

London, szept- tóra néhány hó- kölcsön megszer- tözött külföldön- ban. Reményei a- mert amint angó- pok írják, az ille- legridgegben a- ktátor kérését. di- t a visszatási- rin

Alland

„Kivételes szóharc és

(Cluj-Kolozsvár tudósítójától). Kol- esa ma délelőtt t- a napirenden lev- seket megvitassa. fel a napirend, an- a tanástagok kö- hogy

a pénzügyi osz- a nyilvánosság- sz

Simon pénzügyi- jelenti, hogy az- pénzügyek ellenő- hónapok óta en- zottsági tagok eg- az ülésekre, alkár- denek el nekik. D- cian Sándor, Bog-

Ha jó, elegáns és tartós cipőt akar, eszközölködjön próbavásárlást a most megnyitott **TRIUMPH** cipőáruházban Cluj, Piața Unirii 28. szám alatt.

A dévai zsidóság tiltakozógyűlése

(Folytatás az első oldalról)

Abban az általános tiltakozásban, amely egész Erdély zsidósága részéről oly szépen és egyhangúan nyilvánult meg, helyet kér a maga számára a dévai zsidóságnak is a maga számára a jövő, mely sajnálkozással és részvétfájdalommal telített erővel hangu tiltakozása. — Déva város zsidósága vasárnap, szeptember 8-án gyűlést tartott, amelyen a Palesztinában folyó vérontások ellen tiltakozó szavát emelte fel.

A gyűlést gyászistentisztelet előzte meg, amelyen dr. Fischer Gyula főrabbi mondott megható beszédet. A történelem lepcsőfokait teljesen megvilágító beszéd

alatt egy szem sem maradhatott szárazon, a nagytudású főpap olyan szuggesztív erővel esetezte a zsidóság évezredek szenvedéseit. Templomozás után az egybegyűltek a hitközség tanácstermébe mentek át, ahol dr. Szegő Ernő nagyszerű beszéd kíséretében tette meg a határozati javaslatot, amely szerint Déva város zsidósága tiltakozik a palesztinai zsidó vérontások ellen és amelyet a közgyűlés zajos tetszésnyilvánítások között egyhangúlag elfogadott.

Dr. Lőrincz Jenő hitközségi elnöke a zsidó együtttársaságról tartott mely beszéde

szintén nagy tetszéssel találkozott. Az ifjuság nevében Riesel Jakab, a Barissia volt elnöke, mondott beszédet amelyben példát tört a türelmes Weizmann-politika felett és követelte, hogy Jabotinszky-párt-felfogásához alkalmazkodjék a cionista mozgalom.

Dr. Laufer Andor ügyvéd beszédét nagy lelkesedéssel és közbeiktatásokkal hallgatták végig, amely után a tiltakozó gyűlés, amelyen annyian vettek részt, hogy a hallgatóság egyrésze a tereméből az udvarra szorult, a Hatikva eléneklésével ért véget.

ami ellen Kertész dr. igen erősen tiltakozik és valósággal magából kikelve kiáltja Simon felé:

— Ez kutmérgezés!

Kertész dr. energikusan visszautasítja, mintha ő a jogi osztály vezetőjeként bárkinek kedvezményt akart volna kieszközölni és kategorikusan leszögezte, hogy Friedmann Pinkász ügyében semmilyen intervenciót nem csinált. Kérte bizottság delegálását ennek megállapítására. A lances eltekintett a bizottság delegálásától és

leszavazta Simont, utasította a várost, hogy perelje Muresant.

A tanácsülés programján néhány jelentéktelen kérdés mellett a Bitumen-cég ajánlata is szerepelt, amely szerint, ismeretesen, a cég vállalja azt, hogy tíz év alatt lefizetendő 29 millió lejért aszfaltot Kolozsvar városára. Az állandó bizottság ezt az ajánlatot el is fogadta, de később kiderült, hogy az elfogadás semmis, mert az ügy a nagytanács elé tartozik. A nagytanács viszont a ma délelőtti ülésen úgy döntött, hogy az ajánlatot bizottságnak adja ki megfelelő tanulmányozás és megfelelően dokumentált előterjesztés végett. Az ülés egyik programpontjaként szerepelt az a szerencsétlenül nagylelkű gesztus, amellyel Kolozsvar városa kiene esztendővel eszelőtt a közigazgatási tisztviselők egyesületének ajándékozta egy Farkas-uccai ingatlanát, amelyre most igen nagy szüksége volna. A tanács egy Teleki-uccai ingatlanát akarta a Farkas-uccai házáért cserébe felajánlani, de az ülés során megállapítást nyert, hogy ezt a cserét a számviteli törvény tiltja.

Meghalt Louis Marshall

Zürichben halt meg az amerikai zsidóság vezére. Hasnyálmirigygyulladás okozta Marshall halálát, akit az egész világ zsidósága gyászol

(Zürich, szept. 12. Az Uj Kelet tud.) Tegnap délután, rövid szenvedés után meghalt Zürichben Louis Marshall, a jelenkori zsidóság egyik kimagasló vezetője. Mint az amerikai nemzionista csoport vezére, Marshall résztvett a Jewish Agency zürichi alakulógyűlésén, amely őt a legnagyobb zsidó organizáció elnökevé választotta meg. Közvetlenül az Agency-Concil tanácskozásai után Zürichben megbetegedett és súlyos operációnak vetette alá magát. Az operáció sikertelen volt, néhány nap után hasnyálmirigygyulladás lépett fel, amely az operáció következtében amúgy is elgyengült szervezet elhálálóképességét mértette és Louis Marshall tegnap délután, 73 éves korában, meghalt.

Marshall halálával a ma élő zsidó nép egyik, a zsidó érdekekért legtovább küzdő

és legtöbbet ádózó fiát veszít el. Ügyvéd volt, hatalmas vagyonnal rendelkezett és egyike volt azoknak, akiknek évéhez első sorban fűződik a Joint-nek az egész világra kiterjedt segélyakciója. Elnöke volt az American Jewish Committee-nek, vezére az amerikai zsidóságnak és ugyancsak nem volt olyan nagyobbnál zsidó akció, amelyben Marshall vagyonával és munkájával ne támogatott volna. Vezére volt a versaillesi békefolytatásán résztvevő zsidó delegációnak és javarészt neki köszönhető a keleti zsidóság polgári egyenjogúsítása. Fésztvett a krími kolonizáció előkészítésében is, az utóbbi időben egyre erőteljesebb érdeklődéssel kapcsolódott bele a zsidó nemzeti otthon felépítésébe munkájába. Nem mondta magát cionistának, de Weizmannal esztendőnk óta folytat tárgyalásokat a

zsidóság azon részének a Palesztina-építési munkába való bekapcsolására, amely eddig távol állott a cionista mozgalomtól. Kétségtelen, hogy a Jewish Agencyben való jelenléte hatalmas nyereséget hozt az országépítő munkának, mert Marshall zsidó és nemzsidó körök előtt egyaránt óriási tekintélynek örvendett és egyike volt Amerika legismertebb és legtekintélyesebb közéleti férfijainak.

Halála súlyos vesztesége a Jewish Agencynek, súlyos vesztesége a zsidóság egyetemének, mert Marshallal a legaktívabb és legodasabb zsidó vezetők egyike hullt ki az élők sorából. Felesége és gyermekei mellette voltak a katasztrófa pillanatában, akiknek gyászában megvendülten osztozik az egész világ zsidósága.

A külföldi bankárok megtagadták a kölcsönt Jugoszláviától, mert nem biznak a diktatúrában

Angliában vásárolt fegyverek t a belgrádi kormány

London, szept. 12. Jugoszlávia diktátora néhány hónappal ezelőtt nagyobb kölcsön megszerzése érdekében tapogatózott külföldön és különösen Angliában. Reményei azonban meghiúsultak, mert amint angol, francia és svájci lapok írják, az illetékes pénzügyi körök a legrepedebben visszautasították a diktátor kérését. A lapok állítása szerint a visszautasítás kifejezetten azért

történt, mert a külföldi bankárok nem biznak a Jugoszláv diktatúrában. Mindaddig, amíg a régi parlamentáris állapotok vissza nem térnek, addig a szerbek, szlovének és horvátok országa nem várhat egyetlen fillér külföldi kölcsönt sem.

London, szept. 12. A Manchester Guardian szerint angol politikai körökben nagy érdeklődést kelt az a hír,

hogy Jugoszláviába rövid idő előtt fegyverszállományok indultak angol fegyvergyárakból. Belgrádban ezt azzal magyarázzák, hogy Jugoszláviának nincs hadianyag gyára ezért kénytelen fegyvert külföldről importálni. A Manchester Guardian megállapítja, hogy a külföldi fegyvervásárlásra Jugoszláviának joga van.

Allandó viharok között tartotta meg közgyűlését a kolozsvári városi tanács

„Kivételesen“ közel 9 millió póthitelt szavazott meg a tanács. Éles szóharc és csaknem botrány lett Muresan jéggyárbérlő 600 ezer lejes tartozásának elengedéséből

(Cluj-Kolozsvar, szept. 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kolozsvar város nagytanácsa ma délelőtt tíz órakor összeült, hogy a napirenden levő közigazgatási kérdéseket megvitassa. Tizennégy pontot sorolt fel a napirend, amelynek felolvasása után a tanácsstagok közül többen kifogásolták, hogy

a pénzügyi osztály nem informálja a nyilvánosságot a város anyagi viszonyairól.

Simon pénzügyi tanácsos válaszában kijelenti, hogy az a bizottság, amelyet a pénzügyek ellenőrzésére delegáltak, már hónapok óta enmunkódik, mert a bizottsági tagok egyszerűen nem járnak el az ülésekre, akárhány meghívót is küldenek el nekik. Dr. Kertész Jenő, dr. Lucian Sándor, Bogdan Duica és Banescu

professzorok vesznek részt a Simon tanácsos bejelentése körül támadt izgalmas vitában, majd Kertész dr. éles filipikában támadta a kilencmillió póthitel megszavazására tett előterjesztést, rámutatva arra, hogy az előterjesztés formája sok kívánnivalót hagy maga után. A tanács a póthiteleket megszavazta „hivatalosan“.

Attérnek ezután a napirend második pontjára, amelyen a Muresannal megkötött jéggyári szerződés kérdése szerepel.

Muresan, aki a város jéggyárát bérlé, mintegy 600 ezer lejjel tartozik a városnak és most beadóanyagban kéri régi tartozásainak elengedését és hogy a 340 ezer lej bért felére száltsák le.

Simon tanácsos állandóan és félre nem magyarázható hangsúlyozással „Pinkásznek“ titulálja Friedmann.

Simon dr. azon a véleményen van, hogy a tanács legyen megértő Muresannal szemben és ne tegyen tönkre egy egzisztenciát. Erre az indítványra hatalmas vihar támadt. Dr. Valentin Porutiu szenátor felháborodva kérte, hogyan lehet ilyen javaslatot tenni, mely a város érdekeivel élesen ellenkezik. Simon dr. válaszában arra hivatkozik, hogy a város már egyizben Friedmann Pinkásznek is felére szállította dr. Kertész Jenő intervenciójára a 240 ezer lejes bért, amit Friedmann a szemétkben levő esontént ajánlott fel. Ujabb intervenció után Friedmann összesen csak 63 ezer lejt fizetett.

Egyetlen magyarnyelvű Róser szakácskönyv
Írta: Ganz Abrahámné.
Ára 200 lej (és portó).
Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

Végeladásra, vagy kiárusításra alkalmas főtéri üzlethelyiség
február 1-éig olcsón kiadó.
Érdeklődők jelentkezzenek:
Dr. Ligetinél
Piata Unirii 20., I. em.

Miért megy mindenki legszívesebben a **„HELIOS“**-hoz
azért, mert mindenki tudja, hogy az óriási választékban megtalálja azt, amit keres.
Hiresek vagyunk a harisnyánk elsőrangú minőségéről, továbbá az apart izlésben, ami azt bizonyítja, hogy mindenki, aki minket vásárlás céljából meglátogatott, teljesen meg volt elégedve és saját magától üzletünket mindenkinek ajánlja.
Tehát legyen mindenkinek az a jel-szava: „mindenki harisnyakészletét kizárólag **„HELIOS“**-nál Cluj, Piata Unirii 7. vásárolja.“
Gyermek patentharisnyák óriási választékban!

Rádió műsor

Idő: Középeurópai

Péntek, szeptember 13.

Budapest, 9.15: Eugen Slepát orosz bajalajka-zenekarának hangversenye. Győzelem, Ukrajnai népdalok, Egyveleg, Sikoly, Az élet szárnyán. Uralon túl, Vetjercsek, Zsuravely, Azért szeretem, Kaukazi borsó, Csavargó, Ach saraban, Csillagtalan éjszakák. Két orosz népdal, Korobaj-niki, 9.30: Hírek. 12.05 Mandits zenekar hangversenye. Strauss: Feeske, Rossini: Szevillai borbély. Kálmán: Csárdás királynő, Dworák: Szlav táncok. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés, időjárásjelentés. 14.30: Hírek élelmiszerárak. 15.45: Fultonrendszerű képátvitel. 16.20: Józsa Rezső meséi. 16.45: Pontos időjelzés, időjárás jelentés, hírek. 17.15: Magyar Imre cigányzenekarának hangversenye. 18.15: Magyar Endre postamérnök felolvasása. „A számok világában” 18.45: Francia nyelvoktatás. 19.20: Másfélórás könyv zenéi. 21: Bartók Béla zongorahangversenye. Chopin, Bach, Beethoven stb. műveiből. 12: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek és a nemzetközi sakkverseny eredményei. Majd a m. kir. honvédelmi vezérkar zenekarának hangversenye.

Bécs: 20: Szimfonikus hangverseny, Schumann, Schubert műveiből. 22: Esti hangverseny.

Berlin: 20: K. Zeller „Madarász” c. operettjének közlése.

Belgrad: 20.25: Rádiókvartett. Gounod Tschajkovszky: stb. műveiből.

Pozsony: 21: Népszerű hangverseny.

Frankfurt: 22: Kamarazene. Beethoven, Brahms stb. műveiből.

Kassa: 22.20: Jazz-band.

Nápoly: 21: Ferrari: „Pipelet” c. vigoperájának közvé.

Róma: 21: Pietri: „Primarosa” c. operettjének közvé.

Stuttgart: 22: Kamarazene. Beethoven, Brahms műveiből.

Toulouse: 21: Offenbach „Hoffmann meséi” c. operájának közvé.

Varsó: 20.30: Szimfonikus hangverseny.

Szombat, szeptember 14.

Budapest: 9.15. Gramofónhangverseny. Mascagni: Parasztbecsület. Bucsu az anyától. Grieg: Zemire et Azor c. operából (Galli Curci). Verdi: Requiem Mars (Puccini). Puccini: Tosca (Majda). Moussorgy: Szerebrina (Saljapin). Schubert: Erköly (Jeritz). Verdi: Kvarrett a Rigolettoból (Galli Curci). Homer, Gigli és De Luca). Verdi: Rigoletto — Gilda áriája. (Toti Dal Monte). Rossini: Szevillai borbély — Rosina áriája. Bizet: Arja a Gyöngyhalászból (Fleta). Leoncavallo: Matinata. Verdi: A végzet hatalma. duett. Melaskin: Out should I but express in Song (Saljapin). Sietzinsky: Wien du Stadt meiner Traume. Nádor Sándor: Szerebrina (szép asszony magábt) (Palló Imre). Szenes-Kola: Rózsaleány (Szenes-dr. Sándor). No sirj kislány. Sylva Brown-Henderson: Sonny Boy. Dr. Weiners-Márkus: Ugye sosem gondolsz reám (Sárossy Mihály). 9.30 Hírek. 12.05 Rigó János és cigányzenekarának hangversenye. 12.25: Hírek. 13. Pontos időjelzés, időjárásjelentés. 14.30 Hírek, élelmiszerárak. 16 Papp Salamon postafőigazgató előadása. 16.45 Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 17.10. Vitez dr. Mádnásy Odön felolvasása „Rákóczi leghívebb katonája”. 17.35. Az angliai világ-jamboree-ról visszatért magyar cserkészek egyesített énekkarának hangversenye. 18.35. Ditrói Mór felolvasása. 19. Magyar dalok, cigányzenekari kísérettel. 20.15. Tangok és keringők. A rádió házikvartettje énekkel. 21.30. Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek és nemzetközi sakkverseny eredmények. Majd Magyar Imre cigányzenekarának hangversenye.

Bécs: 19.35 Olasz operatárak.

Berlin: 20 „Bluff” vígjáték hangjáték.

Pozsony: 20.35. Zenekar hangverseny.

Breslau: 19.15 Gramofónhangverseny. Mozart, Bizet, Tschajkovszky. Puccini. Strauss műveiből.

Brimm: 20.10 Dalok.

Frankfurt: 19.30 Rolf Lauckner „Satula” c. operájának közvé.

Kattowicz: 20.30 Esti hangverseny.

Königsberg: 20 Zellen: Madarász c. operettjének közvé.

Lipce: 20 Rádióklub. 20.35 Zenekar hangverseny.

Milano: 20.30 Zenekar hangverseny.

Moravská Ostrava: 20.10 Népdalok. 20.35 Szorakoztató hangverseny.

Stuttgart: 19.30 Gluck: Orpheus és Euridike c. operájának közvé.

Toulouse: 20.30 Szimfonikus hangverseny. 21 Operetttrészetek. 22. Dalok.

Varsó: 22.45 Táncczene.

Vasárnap, szeptember 15.

Budapest: 9 Ujsághírek, kozmetika. 10 Egyházi zene a Budavári Koronázó Főtemplomból. 11.30 Evangélikus istentisztelet a Deák-téri templomból. 12.30 Pontos időjelzés, időjárásjelentés. Utána: A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. Wagner-hangverseny. 1. „Bolygó hollandi” — megnyitói. 2. Wal körök lovaglása. 3. Wotan bucsuja és tűzvárása a „Walkür”-ből. 4. Az istenek bevonulása a Wálhallába a „Rajna kincséből”. 5. Lohengrin intélme Elzához.

Lefokozták Bobota őrmestert Popescu kolozsvári csendőrszázados gyilkosságát

Ötezer főnyi tömeg vett részt az életfogytiglani fegyházra ítélt altisztnak a hadseregéből való törlesztésénél

Cluj-Kolozsvár, szept. 12.) (Az Uj Kelet tudósítójától). Annyi kíváncsi gyűlt össze ma délután a 83-ik gyalogezred kaszárnyájának tágas udvarán, mintha legalábbis akasztás készült volna a komor kaszárnyafalak között. Sok ezer ember, hatalmas tömeg, férfiak, nők. Autók és kocsik összeterelődtak a kaszárnya bejárójánál. Az udvaron le fognak degradálni egy őrmestert. Isten a megmondhatója: milyen emóciókat keresnek az emberek az efajta komor aktusoknál?

Wells válaszol: Az emberek ősidők-től fogva szeretnek nagy tömegbe verődni és embertragédiákon elbámultatni.

Bobota Teodor őrmestert le fogják fokozni, mert május elsőjén az ikrázó tavaszi délután a bortól és talán egy kicsit a tavasztól elbódult fővel, a léleknek egy vad felhorkanásában agyonlőtte a Hója-erdőben Popescu Juliu csendőrszázadosát. Bobota előbb csendhárbitott, majd renitensül viselkedett. A kapitány kérdőre vonta. Bobota hazament, felöltötte egyenruháját, megtöltötte revolverét és felírta egy papírra: „Meghalok az igazságért.” Azután autóra rohant vissza a Hója és keresztül lőtte a fiatal és közszeretnek örvendő katonatisztet.

A hadbírósg életfogytiglani kényszermunkára és lefokozásra ítélte. Az őrmester felebezett, de a legfőbb katonai semmitörzők helybenhagyták az ítéletet. Ma délután, a nagynyilvánosság előtt végrehajtották a lefokozást. A 83-ik gyalogezred kaszárnyájának udvarán hatalmas négyzetet formálnak a kolozsvári helyőrség összes ezredei. Öt óra volt hirdelve a lefokozás ceremóniája. A tér közepén katonai díszben a ténparancsnok: Silny ezredes. Öt óra öt perc. A katonai börtönből két szuronyos őrtől közrefogva bevezetik a térségre az elíteltet. A zsi-bongás elül. Hirtelen csend lesz. Sok ezer szempár mered a szuronyok között lépkedő őrmesterre. Most még ott csüng oldalán kardja, amit erre az alkalomra adtak fel neki, vállán még viseli rangjelzését. Hallszik, hogyan csikordul léptei alatt a homok. A térség közepére vezelik. Katonásan, reglamentáris merevséggel megfordul és szalutál a vele szemben álló ezredesnek, aki a lefokozás aktusát dirigálja. Egy civilruhás fiatslember, Buzoiu hadbírósgai jegyző, harsány hangon felolvassa az ítéletet. „... a hadbírósg ennek következtében egyhangulag életfogytiglani kényszermunkára és ríngjától való megfosztásra ítéli.” Dermesztő csend támad. Életfogytiglani kényszermunka... Valahogyan a még meleg őszi napsütésen keresztül is érezni lehetett a fargulocnai sőbbányák és nyirkos lehetett. A csendet az ezredes stentori hangja törli meg:

- Bobota Teodor!
- Az elítélt szahalyszertlen tiszteleg. Mig érezhetően tremolázik a hangja:
- Jelen!
- Az ezredes folytatja:
- Érdemtelen vagy arra, hogy fegyvert viselj! Ófelsége Mihály király nevében lefokozunk!

Egy másodpercig dermedt csend. A kürtösök valami elzújtott, panaszos gyászmelódiába kezdenek. Egy robosztus őrmester lép az elítélt elé. Bobota — az ember nagylelkűségével, akinek nincs már veszíteni valója az életben — maga is

segédkezik derékszíjának leoldásában. A kard hangos nyekkenéssel török össze az őrmester térdén és a porba kerül. A kürtösök szakadatlanul fujják... az elítélt ugyszólván arcizmának megrándulása nélkül, a távolba néző sós tekintettel figyeli, hogy letépi válláról gallonjait, sapkájáról a rozettát. Egymásután hullnak a porba a derékszíj, a kardbojt, a rangjelzése...

Az ítéletet végrehajtó őrmester szalutál. Mintha azt mondaná: — Jelenem alásan, az elítélt meghalt...

Hatalmas, behemót ember ez az őrmester, aki végrehajtotta az ítéletet, a kistermetű aszót Bobota szinte eltűnik mellette. Ceremóniának még nincs vége. A két szuronyos baka közrefogja Bobotát. Elindulnak és körüljárják vele az egész térséget. A kürtösök még mindig fujják és Bobota Teodor volt őrmester vállal közé huzva fejét, meg-megroggyanó léptekkel indul erre a szomorú szemlére. Kezét fíz telgésre emeli, sapkájának ellenzőjéhez. Frissen van borotválva erre az ünneplés alkalomra. Ki van puderezve. Az arcan nyoma van annak a szörnyű erőfeszítésnek, hogy az élettől, a napsugártól való bucsuzás pillanatában keménynek, férfiasnak, snájdignak lássék Bobota Teodor volt őrmester. Csak a keze remeg meg időnként az ellenző mellett és szemének sarkából csillog elő valami nedvesség, egy könnyecse, egy nagyon mélyről jött könnyecse...

PETROZSÉNYIAK!

Ne vásároljatok

Harisnyát
Kötöttárut
Selyemkombinét
Selyemnádrágot
Selyemsálat

... míg a
PETROSANIBAN
kedden megnyíló

HARISNYAHÁZ
cikkeit meg nem nézték.

Gyári lerakat!
Sohasem hallott olcsó árak!
HARISNYAHÁZ EL-BE
P etroşani, Cal. Reg. Ferdinand 86.

Hirdessen az Uj Keletben

Topáz

— Marcel Pagnol szatirájának bemutatója a kolozsvári Magyar Színházban —

Vigjátéknak van jelezve a színlapon, valójában azonban keserű szatira a „Topáz”. A francia polgári demokrácia létjének lapvirága ez a színjáték, melynek minden polgári demokráciákra érvényes megállapításai vannak. Aki írta, kiábrándult böcs, nagyon keserű és mégis igen melegszívű ember lehet. Mert keserűségének feketéjén is általcsillog megbocsájító humor. Ez a színjáték az életet hamisító színpadi léreimveket gamadáival szemben, melyek a színházi közönség számára langyos lábfürdőknek bizonyultak: a jelenlegi társadalom görbétükrét tárja elénk. Frissen borotvált arcokról, a (fűndéri) női hajszálakról, melyeket a konvencionális hazugságok pacsuli-illatában fürdetnek meg állandóan — itt nem kápráztatnak el bennünket hamis, sőt hamisított glóriák. Az író görbe tükrében a nagyvilági elképzelés alkotó elemeire bontja fel: panamára és korrupcióra, csalásra és képmutatásra. Ebben a miliőben vergődik három felvonáson keresztül Topáz tanár ur, a boldogtalan becsületes, akit esetlen becsületessége miatt mindenki oldalba rug. Kisebbség, megcsúfol. Topáz, az „idealista” polgári filozófia szerencsétlen terméke, mindaddig vergődik a saját „erkölcsi” láncában, amíg a tulsok rugás és erkölcsi lecke ki nem ábrándítja s ő maga is be nem áll a csirkéfogók sorába. Mindaddig, míg becsületes marad — mindenki nő, férfi rőlög rajta, de amint megérzik rajta a pénzszagot, — rögtön tisztelt és nagyrabecsült ember lesz belőle. Tulajdonképpen nem is eredeti figura — de a miliőrajz élessége által, melyet Pagnol pompás művészetével vezet végig körülötte: új és mély jelentőségű szimbólummá nemesedik.

A darab legjelentékenyebb figurája Topázon kívül az előkelő kokott, aki nyomor alától küzdött fele magát. Ennek a nőnek ha „szíve” nincs is, de van hőleselete Topáz erkölcsi háborgását lapidárisan csendesíti le. „Kitartott nő vagyok? Igaz. De a legtöbb nő kitartott. A feleségek a férjikkal tartatják ki magukat, a szeretők ugyancsak a férjikkel. Mi a különbség?” Valóban, csak Topáz ur nem tudhatja, hogy semmi. Sőt, ha van különbség, az talán nem is mindig a feleségek javára különbözik el a megszokottól.

Az előadás egyenletesen jó volt. A rendezés stílusos, erős kezűvel összeállított, miáltal az összjáték is sokat nyert színlapon és színlapon. A színészek szeretettel játszottak, talán megéreztek, hogy ezáltal nem szíves és hazugságirodalmat visznek sikerre. Forgács Sándor Topáz szerepében a legkimagaslóbb tehetségű vigjátékszíneszek közé emelkedett. Kedves, olykor megrázóan egügyvű és a végén világritka mfélényű volt. Csaknem francia figurát csinált Topázból. Kaszab Anna a párisi kokott minden aromáját, romlottságát és hideg derűjét felénk csillogtatta. Tóth Elek — tótheleki volt tehát pompás. Tompa Sándor kis epizódszerepében is értékeset produkált. Mihályffy szintén figyelemreméltó alakítást nyújtottak Olasz Lajos és Mészáros Béla. Török Erzsi, ugylátszik, tragikus szerepkörben otthonosabban mozog. Azért sok jellemző volt tegnap játékában is. (s. l.)

אתרוגים

מאין ישראל ענגראם אונד דעמייל
דער קוואליטאט לייעערעם ביליונסט
Simon Glasner Jerusalem
בעשעלונגען ניממט ענטגעגען:
Librarie Sefruth Cluj
ווא איר ענטשערענערע אויסקונסט
ערטיילט ווירד.

Nu kis

Két sorb
zat. Az 19

Orvos

(Cluj-Kolozsár, Kelet tudósítójától) ösi parlamenti nagyjában közölt tató reformjáról főbb pontjait. An gyeztük; az a szö napvilágra került tette bennünk azt közoktatás ügy ből a jövőben az a kisebbségeknek, de szidóknak a mult séget okozott, szán vényjavaslat, am miniszter csak a z szufolságára való t ajható meg, alak koronázása annak hétésg elzárására szellemnek, amely románaj közokta az összes fakultás kus módon túlsúl tészkeseket tartat lehet alkalmas, ho ságot az egyetem tervbevett kötelez gatási évek szapo emelése, mindeze amelyekből csak a Romániában a kö tanulmányok foly dag emberek gyer guma.

Szelekció
A törvénytervezet. Már-már a tanévben nem fen romániai közoktat ben azonban ugyl tak arról, hogy az is meghozza a náját. A napokban i egyetem nyomatot vezet olyan inté amely végeredmén a kolozsvári egyet 1930-as tanévtől ke kisebbségekkel sze nul bevezetik a nu nyiban ez a tervezé jú intézkedést eré között hozza, tény szászszámalékos bizo hogy a kolozsvári tásának első évére hirmónónak fogu kisebbségi hallgató A tantervezet ért lozvári egyetem csak százhusz jel

A tavalyi kétszáz szatival szemben százalékos létszám Az emberben tel kérdés: Mi lesz az ezen a létszámon telre. Milyen krit esek előtt a diákok mássem sojtve kést tásra való beiratk pnti megnyitni? E egy igen szellem a tantervezetben. mázsa. I. A jele szájának vetik alá a bakkalaureátusi zát törölték.

Numerus-nullussal fenyegeti a kisebbségeket az új egyetemi tantervezet

Két sorban intézi el az általános tanszabadságot az egyetemi szabályzat. Az 1929-30. tanévben a kolozsvári egyetem orvosi fakultásának első évére csak 120 orvostanhaligátót vesznek fel

Orvosi vizsgálat és a bakkalaureátusi bizonyítvány médiája alapján történik a szelekció

(Uj-Kolozsár, szeptember 13. Az Uj Kelet tudósítójától). — Néhány nappal az évi parlamenti szeszioi bezárása előtt nagyjában közöltük már az egyetemi oktatás reformjáról szóló törvényjavaslat főbb pontjait. Amint már akkor megjegyeztük: az a szöveg amolyan akkoriban napvilágra került, az egyáltalán nem kelte bennünk azt az impressziót, hogy a közoktatás ügy bukaresti kancelláriájából a jövőben az a szellem, amely nekünk kisebbségeknek, de különösképpen nekünk zsidóknak a multban már oly sok keserűséget okozott, száműzve lesz. Az a törvényjavaslat, amelyet a közoktatásiügyi miniszter csak a parlamenti munka teljesítésére való tekintettel nem szavaztatott meg, alapjában vére méltó megkoronázása annak a minden tanulási lehetőség elzárására törekvő Anghelcsu-szelleme, amely már tíz éve uralja a romániai közoktatást. A törvénytervezet az összes fakultások tantervét fantasztikus módon tulzsúfolja és olyan drámai intézkedéseket tartalmaz, amely csak arra lehet alkalmas, hogy a tanulni vágyó ifjúságot az egyetemről végleg elriassza. A tervezet kötelező előkészítő év, a látogatási évek szaporítása a tandíjak felemlése, mindezek olyan intézkedések, amelyekből csak azt sejtjük le, hogy Romániában a közeljövőben az egyetemi tanulmányok folytatása csak az igen gazdag emberek gyermekeinek lesz a privilégiuma.

Szelekció vagy — Numerus nullus

A törvénytervezet még nincs megszáva. Már-már azt hittük, hogy az idei tanévben nem fenyeget újabb veszély. A romániai közoktatás földalatti műhelyeiben azonban ugyancsak már gondoskodtak arról, hogy az idei tanév megnyitása is meg hozza a maga szomorú szenzációját. A napokban jelent meg a kolozsvári egyetem nyomtatott tanterveze. Ez a tervezet olyan intézkedéseket tartalmaz, amely végeredményben azt jelenti, hogy a kolozsvári egyetem orvosi fakultása az 1929-30. tanévtől kezdve az összes romániai kisebbségekkel szemben visszavonhatatlanul bevezetik a numerus nullus. Amennyiben ez a tervezet, amely ezt a horderejű intézkedést egészen eldugva a sorok között hozza, ténylegesen életbelép, akkor százszázalékos bizonyossággal állíthatjuk, hogy a kolozsvári egyetem orvosi fakultásának első évére már a jövő évre is csak hirtudományok rognak fellépni egy-egy kisebbségi hallgatót.

A tantervezet értelmében jövőre a kolozsvári egyetem orvosi fakultáson csak százhusz jelentkezőt fognak felvenni.

A tavalyi kétszázharminc orvostanhallgatóval szemben ez a létszám egy ötven százalékos létszámredukciót jelent. Az emberben tehát önként felvetődik a kérdés: Mi lesz azokkal a diákokkal, akik ezen a létszámon túl jelentkeznek felvételre. Milyen kritérium szerint fogják őket eldönteni a diákok előtt, akik ma még mégis sejtve készülnek az orvosi fakultásra való beiratkozásra, az egyetem kapu megnyitni? Erre a kérdésre is van egy igen szellemes és egyszerű válasz a tantervezetben. Két kritérium alkalmazásán. 1. A jelentkezőket orvosi vizsgálatnak vetik alá. 2. A felvétel pedig a bakkalaureátusi médiák nagysága szerinti sorrendben történik.

Ahogy az alkotmányos tanszabadságot két sorban elintézik

Első pillanatban az egész intézkedés egy kissé radikális, de alapjában vére ártatlan szelekciónak tűnik. Akik azonban ismerik a romániai bakkalaureátus belső mechanizmusát, akiknek módjukban volt tiszta képet alkotni maguknak egy-egy bakkalaureátusi szeszio után a médiák alakulásáról, azok nagyon jól tudják azt, hogy ennek az intézkedésnek ránk, kisebb ségekre nézve katasztrófális következményei lesznek. Mert gyakorlatban ez az ártatlan kis szelekció a következőképpen fest:

A legrosszabb bakkalaureátusi média a hatos. Ez az a szám, amelynél, ha csak egytizeddel kisebb végösszeg jön ki, a különböző osztályzatok közepmértékévé, vagy a bakkalaureátusra jelentkezett diák menthetetlenül elbukott. Nincs mit szégyenkeznünk rajta, abban az egyenlőtlen harcban, amelyet a nyelvi nehézségekkel küzdő kisebbségi diák a bakkalaureátusi vizsgán a román diákkal és nem ritkán a bizottság elfogultságával szemben fel kell vegyen, a zsidók és a magyarok azok, akik rendszerint a hatos médiákat kapják és csak kivételes esetekben fordul elő a hatosnál néhány tizeddel magasabb kvalifikáció. Ezek tények. És hogy ezt még eddig szóvá nem tettük, annak egész egyszerűen az az oka, hogy ennek a kvalifikációnak eddig semmi gyakorlati jelentősége nem volt.

Az új tantervezet olvasásánál, azonban, nem tagadjuk, önkéntelenül az első pillanatban ezek a hatosok jutottak eszünkbe és bármennyire is igyekeztünk magyarázni a tantervezet intézkedését, lehetetlen volt fell nem ismerni benne az összes romániai kisebbségeket egyformán érintő numerus nulluszt, illetőleg a legjobb esetben a burkolt numerus klauzusz veszélyét. Az említett tantervezet intézkedése különben szó szerinti fordításban a következőképpen hangzanak:

Az 1929-1930 iskolaévre vonatkozó legújabb rendelkezések értelmében a kolozsvári egyetem orvosi fakultásának első évére csak 120 (egyszázhusz) jelentkezőt fognak felvenni. A szelekcionálás a következő szempontok szerint történik:

Orvosi vizsgálat.
A bakkalaureátusi bizonyítvány médiája és a fakultás tananyagával rokon felsőfokú tantárgyak osztályzata.

Külföldön sem lehet

Nincs tehát többé szükség numerus klauzusra. Sőt még azt is nagyon szépen el lehet kerülni a jövőben, hogy a kisebbségek nagyobb lármát csapjanak egy-egy bakkalaureátus csufosabb eredményei miatt. Elég lesz ezután egy hatos média annak a szegény diáknak, hogy nyolc évi küzködés után meg legyen az erkölcsi elégtétel arra, hogy sikerült átmennie a bakkalaureátuson, no meg ahhoz, hogy egy keserű mosoly-

lyal levonja magának a konzekvenciát, hogy itt, Romániában már nem mehet tovább. Azzal az érettségi bizonyítvánnyal kezében, amelyen ott van a hatos média színtája a romániai érettségi-zett diák egész bátran lemondhat a további tanulás lehetőségeiről. Mert a továbbiakban igazán csak egy megoldás lehetséges: külföld. A külföldi egyetemeken azonban az a helyzet, hogy ezek nagyobbára a reciprocitás elve alapján állanak és bizonyosra vehető az, hogy ha a romániai egyetemeken nem jó a hatos médiával ellátott érettségi bizonyítvány, akkor külföldön annál kevésbé fogják azt elismerni. A prágai és bécsi egyetem orvosi fakultása már meg is alkották erre nézve a precedenst.

A prágai és bécsi egyetem orvosi fakultására már csak hetes bakkalaureátusi médiával lehet bejutni.

Nem kétséges, hogy a többi külföldi egyetem követni fogják a bécsi és a prágai példát.

Bizonyos, hogy a romániai kisebbségek képviselői meg fogják alkotni a maguk egységes frontját ezzel a serehmes intézkedéssel szemben. Végeredményben az alkotmányilag biztosított általános tanszabadságot mégsem lehet két sor ralegyszerűen felrugni. Nem vagyunk az egészséges szelekció ellen. Sőt tovább megyünk, mi már a numerus klauzustól sem féllünk. Hiszen a kolozsvári egyetem hivatalos kimutítása bizonyítja, hogy Kolozsváron már nincs többé szükség numerus klauzusra. Tavaly a kolozsvári egyetemre beiratkozott 2741 tanuló közül összesen 151 volt a zsidó hallgatók száma. Ez a szám pontosan 5,5 százaléknak felel meg. Ennél szigorubb numerus klauzusz nem hiszünk, hogy akár tételes törvénnyel a romániai egyetemekre egyáltalán bevezethetőnének. Nekünk csak egy felteni valónk van és ez az, hogy teljesen le fogunk szorítani bennünket az akadémiai pályákról. A numerus nulluszt eddig a világ egyetlen államában sem léptették életbe. Az új egyetemi tanterv szerinti itt fogják életbeléptetni legelőször...

Weinmann Vilmos

Másodszor is befiltotta Maniu a kolozsvári szefárd — spanyol hitközség működését

(Bucuresti-Bukarest, szept. 12. Az Uj Kelet tud.) Dr. Fischer József és dr. Fischer Tivadar országgyűlési képviselők és Glasner Akiba, a kolozsvári ortodox hitközség főbírája, ma délelőtti audiencián jelentek meg Maniu miniszterelőtt. A delegáció tudomására hozta Maniunak, hogy a kolozsvári szefárd hitközség, amelynek szabálytalanul kiadott

működési engedélyét maga a miniszterelőnök semmisítette meg, a legfelsőbb tiltó rendelkezés ellenére is működik. Elmondották a delegácusok, hogy a kolozsvári szefárdok megfélembtezték a tiltó rendelkezést, bár az a legfelsőbb fórumtól jött és a kolozsvári vármegyei prefektúra a felebbezés elintézéséig engedélyt adott a szefárd hitközségnek arra, hogy

ismét megkezdje működését. A miniszterelőnök meglepőde vette tudomásul a delegáció bejelentését és azonnal utasította telefonon az illetékes fórumokat, hogy a kolozsvári szefárd hitközség működését, minden felbbezéstől függetlenül, haladéktalanul szüntessék be.

Berlinben, Breszlauban, Hamburgban egyre-másra tartóztatják le a németországi bombamerényletek újabb gyanúsítottjait

A letartóztatottak egyelőre tagadásban vannak. A rendőrség nem adja ki a letartóztatottak neveit. — Hitler megtagadja a közösséget a bombamerénylőkkel

Berlin, szept. 12. A németországi bombamerénylet ügyében a német hatóságok a legerélyesebben folytatják a nyomozást. Az eddigi nyomozás során tegnap este letartóztatották a Leipzigerstrasse egyik kávéházában három férfit, akiknek gyanus viselkedése feltűnt a hatóság embereinek. Ugyancsak több letartóztatás történt tegnap Breszlauban is. Hamburg egyik kávéházában egy nagyobb társaságot állítottak el a hatóságok, amely autómobilon akart menekülni. A vizsgálat során a rendőrség megállapította, hogy a berlini letartóztatottak és a Schleswig-Holsteiniak szoros kapcsolat tartottak főm egymással. A nyomozást, mely a legnagyobb eréllyel fo-

lyik, kiterjesztették az egész ország területére.

Berlin, szept. 12. A rendőrség hivatalos közlése szerint a letartóztatottak, kiknek nevét egyelőre nem teszik közzé tagadásban vannak Megállapítható azonban, hogy a kísérletekhez szolgáló vegyszerek egy Wilske nevű egyéntől származnak, akinek lakását tökéletes berendezésű laboratóriumot talált a rendőrség.

Érdekes, hogy Hitler, a bajor kampókeresztesek vezére megtagadja a közösséget a merénylőkkel, annyira, hogy a merénylők fejére kitűzött jutalomhoz saját pártja jutalmát is hozzácsatolta. Ennek ellenére a szélsőjobboldali anarchis-

ta mozgalom agitátora az ő szótárát használják. Ezek a szélsőjobboldali anarchisták abban különböznek Hitlerétől, hogy az ő harcuk nem egy kormányforma, nem egyik vagy másik párt hatalma ellen irányul, hanem az állameszme ellen általában. Ezt a zavaros programjukat csak folytonos izgalmak, a nyugtalanságok stabilizációja révén vélik elérhetőnek.

Az új közigazgatási törvény
magyar fordítása (jegyzetekkel és magyarázatokkal) kapható az Uj Kelet könyvosztályában. Ára 60 lej.

HIREK

az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánási zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámber Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség: Hátszegi Ernő Str. Lipsani 91.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomá, csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A Haggibbor temploma. Mint minden évben, úgy ez évben is a Haggibbor az őszi nagyünnep alkalmából a Zs. N. Sz. helyiségeiben templomot állít fel. A templomi jegyek Wesel Károly urnál, Albion Biztosító, C. Fegele Ferdinánd 30 szám (Széky palota) kaphatók.

Világtröszt készül a margaríniparban. Londonból jelentik: A Lever Bros angol szappanokcser és a holland-angol margarínipar között fennálló érdekközösség elhatározta, hogy kiterjeszti üzleti körét és érdekszférájába vonja mindazokat a nagyobb margaríngyárakat, amelyeknek eddigi termelése zavarólag befolyásolta a piacot az árak alakulását. Mielőtt ezt a tervbevitelt munkát befejezik, az angol és holland margaríngyárak kapcsolatot keresnek az amerikai konkurrenciához, hogy világtrösztöt alkossanak. A Lever Bros és a holland Margarine Union Ltd. vagyonra körülbelül 150 millió fontra rög.

A rokkant altisztek havi nyolcvan lej nyugdíját kapják az államtól. Az Uj Kelet egyik újabbi számában „Rokkantak kongresszusa” címen cikk jelent meg, melyben a rokkantak szörnyű szociális nyomoráról számoltunk be. Cikkünkkel kapcsolatban most egyik olvasónk, aki rokkant altiszt, annak közlésére kér bennünket, hogy a legénységi állományban levő rokkantak, illetőleg rokkant altisztek havi husz-száz lej nyugdíjat kapnak attól az államtól, melyért testi épségüket feláldozták. Magának a levélírójának havi nyolcvan lej a nyugdíja, ami mindenesetre igen csinos összeg ahhoz, hogy valaki éhen haljon belőle és általa.

A kolozsvári pincérek aggmenháza. A kolozsvári pincérek egyesülete rokkant tagjai számára aggmenház létesítését határozta el. Az aggmenház felépítése érdekében a közegészségügyi minisztériumhoz azzal a kérelem fordult, hogy engedélyezze az egyesület számára a nyilvános gyűjtést. A közegészségügyi minisztérium 05973-1929. számú rendelettel megengedte, hogy a pincérek segélyező egyesülete az egész ország területén árusíthassa egy-egy lej ellenében az ugynevezet. „léglákat”. Tevékenységükkel a gyűjtés szociális jellegére, készséggel közvetítjük az egyesület azon kérését, hogy a közönség ne vonja meg pártfogását az elagott pincérmunkások részére építendő aggmenháztól.

Felrobbant egy konzervgyár és a romok husz embert maguk alá temettek. Párisból jelentik: A Havas távirati iroda valenciai tudósítója közli, hogy a spanyolországi Rolinában egy konzervgyár kazánrobbanás következtében elpusztult. A romok alatt az eddigi megállapítások szerint legalább husz munkás van. Kevés a remény ahhoz, hogy életben ki tudják őket emelni a romok alól.

Zsidó Színház.

STRAMER

Amerikából visszaérkezett színtársulata szeptember 14-ikétől

Máramaros-szigeten

vendégszerepel.

Meghalt Neumann Mór

A kolozsvári zsidóság legjobbjainak egyike dőlt ki az évek sorából Csütörtökön délután meghalt Neumann Mór, a kolozsvári ortodox hitközség alelnöke. Dolgos, produktív élete delelőjén szünet meg élni az igaz zsidónak az a jellemre és szívóságra kiváló típusa. Halálának híre mindenfelé, ahol ismerték, vagy érezték közéleti működése hatását, nagy megdöbbenést keltett. Neumann Mór igaz zsidó volt. Általános kulturája, alapos héber tudással párosult, világos szelleme mély vallásossággal volt átitatva, konzervatív, mégis türelmes természet: gondolkodásban és érzésben egyaránt nobilis.

Kolozsváron harmincegy évvel ezelőtt telepedett le a pozsonyi jesiva elvégzése után. Önállóította magát és már egészen fiatalon bevásároltatta a hitközség és zsidó társadalmi élet vezető tisztségébe. Párna önellenőrzéssel mindig a legtöbb energiát igénylő és legterheesebb pozíciókat vállalta. Az utóbbi időben orvosai talma ellenére is sokat dolgozott. Éveken át volt iskolaszéki elnök, majd a Chevra Kadisa elnöke és utabban, mint a hitközség alelnöke vett részt a hitközségi élet nehéz válságai idején a szánál munkában. A kolozsvári Mizrachinok is elnöke volt.

Az elmúlt pénteken egy iskolaszéki

üléstről jött haza, fáradtan és beteg. Ágyba dőlt, amelyből nem kelt fel többé. Eleinte orvosai erősebb hűtést állapítottak meg nála, de halála előtt két nappal mérgezési tünetek jelentkeztek a szervezetében és az erőteljes ember fizikuma láthatóan hanyatlott. A katasztrófa azonban még sem gondoltak és orvosai sem hitték, hogy a halál ilyen gyorsan be fog következni. Csütörtökön délután négy órakor egészen váratlanul hunyta le örökre szemét. Feleségén és két fián kívül halálos ágya mellett két barátja, Grünfeld Ansel és Guttmann Márton hitközségi elöljárók állottak könnyes szemekkel a lelkiük gyökeréig megilletődve. Szép és nemes élet után fájdalom nélkül ment át az örökkévalóságba.

Feleségén kívül négy fia gyászolja, akik közül kettő külföldön él. Neumann Mór ötvennégy évet élt. Pesten élte születését és gyermekét érlelték a halálesetről, ezek azonban aligha jöhetnek a temetésre, amely pénteken délután félkettőkor lesz a Honvéd-uca hatos számú gyászszobából.

A kolozsvári ortodox zsidó hitközség elnöksége ezúttal kéri fel az előjáróság és képviselőtestület tagjait, hogy a temetésen kivétel nélkül jelenjenek meg.

Lengyelország belép a kisan-tant gazdasági szövetségébe?

A cseh főváros politikai köreiben nagy fontosságot tulajdonítanak Novac kereskedelmi miniszter varsói utjának. Novac hír szerint tárgyalásokat folytat a lengyel kormánnyal a gazdasági közlekedés ügyében, amivel kapcsolatban Prágában azt hiszik, hogy Lengyelország rövidesen be fog lépni a kisan-tant gazdasági szövetségébe. Ennek a szö-

vetségnek kérdésében legközelebb konferencia is ül össze Prágában. A hír, melynek megvalósulását csehszlovák gazdasági körök különösen kívánják, eddig nem erősítik meg Varsóból, ami arra mutat, hogy a dolog még nem érett meg annyira, amennyire azt Prágában szeretnék.

Hatalmas kiterjedésű termékeny területet fedeztek fel Grönlandban

Petersen dán tudós óriási szőnterületekre is bukkant „az örökös jég” birodalmában

Kopenhága, szept. 12. — Két esztendei grönlandi tartózkodás után a zoológiai tanulmányuttra kiküldött Petersen tudós visszatért és szenzációs felfedezésekről tett felvilágosítást. Óriási vidékeket fedezett fel Grönlandon, amelyek rendkívül termékenyek s amelyeket eddig nem is ismertek. Ezek a területek a jeges földrész keleti partvidékén vannak a szárazföldre benyúló fjord négyes s kilométeres vonalán.

A fjord belső részében az expedíció azt a felfedezést tette, hogy a jéggel fedett területek helyén egyszerű termékeny talaj van eddig ismeretlen növény- és állatvilággal. Ameddig a szem ellát, tarka virágmezők terülnek el és óriási kiterjedésű erdőségek. A mosuszőkrök, szibériai

nyulak és sarki farkasok, valamint más-értékes vadászati állatok valóságos nyájokban legelésznek a réteken. Messziről a jegesmedvéknek olyan üvöltése hallható, hogy feltehető, hogy ezen a vidéken él a leg több jegesmedve.

A felfedezett területen rengeteg madár faj is él és a tudós nem kevesebb, mint nyolcszáz különböző ritka madárfaj-tát látott. A felfedezés legjelentősebbje azonban az, hogy a Petersen-expedíció óriási szőnterületekre bukkant, melyek némely helyen a föld legfelsőbb rétegéig nyulnak. Dániában máris a legkomolyabban tárgyalnak az újjonnan felfedezett terület kihasználási módjáról.

— Házasság. Preisler Etus és Lampel Jenő (Cluj) folyó hó 15-én, vasárnap délután egy órakor tartják esküvőjüket Clujon, Calea Victoriei 48 szám alatt, melyre rokonaikat és jóismerőseiket ezúton hívják meg. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Szeptember 20-ikáig dönt a CFR a talpfaárlejtés eredményéről. Szeptember harmadikán, mint ismeretes, a CFR vezérigazgatóságának árlejtés volt, nagyobb tétel talpfa szállítására. Az árlejtésen mintegy 1 millió darab talpfa ajánlottak fel. Az egységárak bukktalpfánál 130-140 lej, 161gytalpfánál 215 lej körül mozognak, vagyis jóval magasabbak a vasút által megállapított 160 lejes átvételi árnál, viszont a felajánlott anyag méretei is nagyobbak és jobb mi-

nőségűek, mint amilyen volt a tavalyi árlejtésén. A termelők kívánságára a CFR vezérigazgatósága megígérte, hogy a beérkezett ajánlatok felett legkésőbb szeptember huszadikáig meghozza a döntést. Ettől függetlenül a vasut a napokban szabadkészből nagyobb tétel speciális talpfa vásárolt.

— Házasság. Nichtburg Erzsébet tanárnő (Satu-Mare és Deutsch Lajos gépészmérnök (Győr), f. hó 10-én Baia-Mare házasságot kötöttek. (M. k. é. h.)

Gyomorégést rögtön szűnret, **gyomor-fakélyt** rövid időn belül gyógyít, **gyomor-szavulást** elmarad, ha e bájjal ellen a **CIGÉLKAI TÖDÖS GYÓGYFORRÁSOK** hydrocarbonátos **István**-vizét issza. Kérje mindenütt! Ismertetőt küld a címkéi források romániai vezérképviselete Ariniş (Egerháti), jud. Salaj.

Ez aztán a Móka | 20 oldal
Megjelent a Róka | 6 lej.

— Nyugdíjasok nyugdíjigénylők, akik nem tett tisztvisselők, hadirokkantak stb. figyelmébe. A nyugdíjtörvény módosításáról szóló új törvény magyar fordítása kapható dr. Mandel fordító irodájában, Cluj, Sgr. Memorandum No 9. Ára 20 lej.

Az anyákhoz szólunk

Az ifjuság iskolába indul.

El kell látni őket. — Ha jól akarjuk ellátni, Lepagehoz fordulunk. Irunk Lepagenak, Cluj, egy levelet, adjon a gyerekeknek könyvet, iskolaszert — mi majd itthonról fizetjük. Ez lesz a legjobb. — Még ma irunk!

Saját tőkével rendelkező Fatermelő vállalkozókat keresek

egy 3000 holdas, prima, évszázados bükkfaerdőhöz, amely 5 kilométernyire van vasuti állomástól. Kitermelhető egészben, vagy részben. Ajánlatok: Thoma, Cal. Victoriei 52. Bucuresti

A zsidó humor kincsesháza, a legvidámabb zsidó regény.

Mózes Mauthner und sein Sohn v L. Hichler.

Most jelent meg az olcsó kiadás. (334 lap) Ara csak 82 lej.

Megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályában. (Portókólt é. 10 lej.)

Zsidó ifjusági könyvek:

Oszkár bácsi zsidó meséi — 30 lej
Sas Irén: Kol-nidre — — — 30
Bar-Kochba (Elbeszélések, versek, szindarabok gyűjteménye — — — — — 60

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában. (A pénz előzetes beküldése esetén portómentes szállítás.)

AZ OKOS ÉLET

TITKA Utmutató az egészséghez, boldogsághoz. Nagy remek illusztrált

Athenaeum albumfüzetek.

INGYEN küldünk ki-
vonatos ismeret-
füzetet.

1-2. „Ne koplalj, de légy karcsu!”
3-4. „Éljen így!”
5-6. „Vigyázz a gyermekedre!”
7-8. „Dáma és Gavallér.”
9-10. „Az én kutyám.”
11-12. „Szeresd otthonodat!”
13. „Terítés-Tálatás.”

Kettős szám 62 Lej, a 13. szám 34 Lej. A teljes sorozat: 400 Lej.

T. UJ KELET könyvosztálya Cluj-Kolozsvár.

Kérem utánvételt az Athenaeum-füzetek

száma:

Név:

Cím:

SZÍNHÁZ

A Magyar

Péntek este 9

(Operette-uj

Imrenek, a

jének legúj

lők: Kondó

Solthy Győ

Aladar. Le

bérlét 3. sz.

Szombat este 9

(2-odszor.

Sorozatsz.

Vasárnap d. u.

Ujdonság, r

árakkal. Jeg

és 10 lei. S

Vasárnap d. u. 6

(Operett-ujd

Ibolyával,

Gyógygyel,

zatszám: 20

Vasárnap este 9

(Operette-uj

bérlét 4. sz.

Hétfő este 9 ó

(Operette-uj

bérlét 4. sz.

A Magyar Szi

Pénteken 4 és 1

jazzó! Lon C

és a bün. Joh

Helyárak: 30

Szombaton 4 és

Bajazzó! Lon

szony és a

Pótképek. H

Vasárnap d. e.

lovagja. Ka

Főszereplő:

árak: 15 és

A színházi h

Ma este: Szup

biozús, gondos

lián szereposztás

kerüljön a Szup

nek, a Nótás kap

ujabb, leghatás

Szupécsárdás négy

van kitűzve.

Ida regénye és

Vasárnap délut

magyar színházba

gyon olcsó, mozi

20, 10 lej) az Ida

Marsj Gizi): hat

operetteket, a B

dor Ibolyával, E

Gyógygyel, Tom

Agglegény apa

vő hét műsorán k

ság szerepel. Ke

az igazgató rend

szinpadok legnagyobb

az Agglegény apa

novics Jenővel, B

nes Ilonával, Tör

val, Bészárosal,

ben. A jövő hét

ismét operettepre

fogják bemutatni.

Ma és holnap

és John Gilbert.

ma és holnap ut

rekord műsor: 1.

Chaney leghtreseb

aszony és bün (J

repben). Előadás

hétkor. Helyárak:

Vasárnapi matir

árnap délelőtt 11

tiné esz a magya

lejes helyárakkn

kalandor-filmet

Ooy-jal.

Nagy kedves

Opera bűnös s

szeriet a kolozsvári

színházban az évben

premier-börlötet, 10,

más hérteteket. Az

előadások között 75

szám 2750 lej, tám

ozás, vagy 6000 le

Adárára 3000, holot

széttel tisztelet

SZÍNHÁZ — MŰVÉSZET

A Magyar Színház műsora:

Péntek este 9 órákor: Szupé csárdás. (Operette-ujdonosság, először. Farkas Imrénék, a Nótás kapitány szerzőjének legújabb operettje. Főszereplők: Kondor Ibolya, Betegh Bébi, Solthy György, Tompa Béla, Ilász Aladar, Leövey, Selmezy. Premier-bérlét 3. sz. Sorozatszám: 17.)

Szombat este 9 órákor: Szupé csárdás. (2-odszor. Napi bérlét 3. sz. C. Sorozatsz. 18.)

Vasárnap d. u. 3 órákor: Ida regénye. Ujdonosság, nagyon olcsó mozi-hely-árrakkal. Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lei. Sorozatszám: 19.)

Vasárnap d. u. 6 órákor: A nóta vége (Operette-ujdonosság, 6-odszor. Kondor Ibolyával, Betegh Bébi, Solthy Györggyel, Tompa Bélaival. Sorozatszám: 20.)

Vasárnap este 9 órákor: Szupé csárdás. (Operette-ujdonosság, 3-adszor. Napi bérlét 4. sz. A. Sorozatsz. 21.)

Hétfő este 9 órákor: Szupé csárdás. (Operette-ujdonosság, 4-edszer. Napi bérlét 4. sz. B. Sorozatsz. 22.)

A Magyar Színház mozi-műsora:

Pénteken 4 és fél órákor: I. Kacagj Bajazzó! Lon Chaney. II. Férfi, asszony és a bűn. John Gilbert. III. Pótképek. Helyárak: 30, 20 és 10 lei.

Szombaton 4 és fél órákor: I. Kacagj Bajazzó! Lon Chaney. II. Férfi, asszony és a bűn. John Gilbert. III. Pótképek. Helyárak: 30, 20, 10 lei.

Vasárnap d. e. 11 órákor: A sötétség lovagja. Kalandor cow-boy film. Főszereplő: Tim Mc. Coy. Helyárak: 15 és 10 lei.

A színházi iroda közleményei:

Ma este: Szupécsárdás premierje. Ambitózus, gondos előkészületek után, briliáns szereposztásban fog ma este színpadunkon Szupécsárdás, Farkas Imrénék, a Nótás kapitány szerzőjének legújabb, leghatásosabb operettje. A Szupécsárdás négy egymásutáni estére van kitűzve.

Ida regénye és Nóta vége — délután. Vasárnap délután két előadás lesz a magyar színházban: Három órákor nagyon olcsó, mozi-helyárakkal (50, 40, 30, 20, 10 lei) az Ida regényét adják (Ida: Marsi Gizli); hat órákor pedig a nagy operett-siker, a Nóta végé-t adják Kondor Ibolyával, Betegh Bébi, Solthy Györggyel, Tompa Bélaival.

Agglegény apa és a Volgabár. A jövő hét matisorán két óriási sikerű újdonosság szerepel. Kedden este mutatják be az igazgató rendezésében az amerikai párpadok legnagyobb sikerű újdonosságát, az Agglegény apát Marsi Gizivel, Jannovics Jenővel, Miklóssy Margittal, Benes Honával, Törk Erzsivel, Mihályfi-val, Bészárosossal, Lançossal a főszerepekben. A jövő hét második felében pedig ismét operett-premierje lesz: a Volgabár-t fogják bemutatni.

Ma és holnap utoljára: Lon Chaney és John Gilbert. A magyar színházban ma és holnap utoljára látható a nagy rekord műsor: I. Kacagj Bajazzó (Lon Chaney leghíresebb alakítása.) 2. Férfi, asszony és bűn (John Gilberttel a főszerepekben). Előadások csak 4-ór és fél órákor. Helyárak: 30, 20, 10 lei.

Vasárnapi matiné 15 és 10 leivel. Vasárnap délelőtt 11 órákor nagyszíri matiné lesz a magyar színházban 15 és 10 lejes helyárakkal. A sötétség lovagja című kalandor-film-et mutatják be Tom Mc. Coy-jal.

Nagy kedvezmények a Román Opera bérlet számára. Értesítésünk szerint a kolozsvári Román Opera igazgatósága ebben az évben ötféle bérletet vezet be, premier-bérletet, 10, 25, 50 és 75 előadásra szóló bérletet. Az árak rendkívül előnyösek. A 10 előadásos bérlet 75 operai előadás bérletéért, vagy 2750 lei, támlásszék vagy elsőmelelti székért, vagy 6000 lei szólya? Egy páholy 10 előadásra 3800, hotott a szokásos árak 5000 lei-ért többet tudnak ki. Az Opera igazgatósága-

nak újítása bizonyára kedvező hatást fog elérni a kolozsvári zenekedvelő közönség között és számos bérlet fogja biztosítani helyét az egész szezonra.

CORSO-film-színház műsora:

Pénteken 5, 7 és 9 órákor: A száműzött hercegnő. Társadalmi dráma az orosz forradalmi időkben. Főszereplők: Mary Parcer, Alfred Abel, Betty Astor és Verebes Ernő. Előjáték: Jancsi és a majom szenzációs amerikai burleszk 2 felvonásban.

Szombaton 5, 7 és 9 órákor: Premier!

Mocsári lilium (Az embervásár). Az orosz filmgyártás legújabb produkciója. Haralmas erkölcsdráma 7 felvonásban. Főszereplők: M. Tschichov, Malinowszkaja, Petrowszki a legnagyobb orosz művészek. Előjáték: A hajthatatlan apa. Pompás vigjáték 2 felvonásban.

Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órákor: Mocsári lilium. (Az embervásár). Hatalmas erkölcsdráma. Főszereplők: M. Tschichov, Malinowszkaja, és Petrowszki a legnagyobb orosz művészek. Előjáték: A hajthatatlan apa. Pompás vigjáték 2 felvonásban.

utána következő tételeknél az illeték alacsony súlyegység rovataiban 100 kgr. olvasandó, ugyisint az 1758-ik és az azt követő tételek azonos rovataiban is. Csak, hogy a végén ki ne derüljön aztán, hogy a helyreigazításba is becsuáltak sajtóhibák.

SPORT

Románia atlétikai bajnoksága

Az országos atlétikai bajnokságról végre módunkban áll hiteles tudósítást adni. A bukaresti sportsajtó szolgálata sajnos még annyira kezdetleges stádiumban van, hogy az ottani napilapok hétfői és keddi számban egy szó sem hallható a szombat és vasárnap lefolyt versenyről és így meg kellett várni a versenyzők visszaérkezését, akiknek információik alapján az ország atlétikai sportjának legnagyobb eseményéről beszámolhatunk. A verseny teljes erkölcsi sikerrel járt, amennyiben megjavították a 10.000 méteres síkfutás, hármas ugrás és a 4x100 méteres staféta rekordját. Utóbbi két rekordjavítás szépséghibája, hogy versenyen kívül külön engedéllyel történtek. A női számban is fejlődés tapasztalható, a brassói Olimpia amazonjai 3 rekordot döntöttek meg.

A verseny eredményei a következők: 100 m. 1. Csegézi (brassói Olimpia) 11 mp. 200 m. 1. Puhala (Kínizsi) 23,1 mp. 400 m. 1. Puhala 53,2 mp. 800 m. 1. Velkovics (Str. R.) 2 p. 02,6 mp. 1500 m. 1. Paveliuc (Dragos Vodă) 4 p. 16,8 mp. 5000 m. 1. Paveliuc 16 p. 28,6 mp. 10.000 m. 1. Marinescu (Sp. St.) 34 p. 12,2 mp. Orsz. rekord. 110 m. gat. 1. Albricht (Olimpia) 16,4 400 m. gat. 1. Kappler (Universitatea) 60,8 mp. Távugrás 1. Biró (KAC) 6,38 m. Magasugrás 1. Schöpp (HTV) 170 cm. Rudugrás 1. Schöpp (HTV) 170 cm. Panajott (MSE) 13,22 m. Versenyen kívül 13,59. Orsz. rekord. Súlydobás 1. Kravtzi (Brossói Olimpia) 11 m. 86 cm. Dízkos 1. Havaletz (AAC) 38,89 m. Gerelyvetés 1. Rojtmann (Olimpia) 52,43 m. Kalapácdobás 1. Rojtmann 36,17. 4x100 m. staféta 1. Olimpia (Brassó), 45,4 mp. Versenyen kívül 44,8 mp. Orsz. rekord. 4x400 m. staféta 1. Stadion Român 3 p. 46 mp.

A férfi bajnokságok közül a brassói Olimpia nyert 6, a KAC, Kínizsi, Sportul Studentesc, Dragos Vodă és Stadion Român 2-2, Universitatea, HTV, MSE és AAC 1-1 bajnokságot. Egyénileg Biró, Puhala, Paveliuc és Rojtmann 2-2 bajnokságot nyertek.

A verseny után a központi atlétikai bizottság kiválasztotta a balkáni olimpiázson résztvevő román atlétákat akik e hét folyamán elutaznak Athénbe.

Románia-Bulgária. Vasárnap, szeptember 15-én kerül elődöntésre a román-boksrar válogatott meccs Szófiában. A mérkőzésen résztvevő román csapat tagjait még nem állították össze pedig szabadság és egyéb szempontok miatt ez még sem halasztható az utolsó pillanatra. Valószínűnek látszik, hogy a válogatott csapat nagyrészt Temesvár és Bukarest játékosai adják, pedig a kitűnő formában levő nagyváradi futballistákra is kellene gondolni. A mérkőzést a budapesti Gerő Ferenc szövetségi bíró fogja vezetni.

Vasárnap Kolozsváron is megkezdődik a bajnokság. A kolozsvári futballszaksz-tály tenap esti ülésén foglalkozott az új bajnokság előkészítésével és bár az egyesületek nevezései még nem érkeztek be, megejtette a sorsolást is, kötelezve az egyesületeket, hogy legkésőbb szombatiig a nevezési díjakat fizessék be a szövetség pénztárára. A sorsolás szerint vasárnap, szeptember 15-én a következő mérkőzések kerülnek elődöntésre: Haghibor-Románia és KAC-KMSC. Mindjárt az első nap tehát igen érdekes mérkőzéseket ígér, amelyek remélhetőleg kedvező nyitányt fogja képezni az ezidei bajnokságnak.

Közgazdaság

A kormány bejelenti a működési engedélyek és tőkeemelések engedélyezésének egységesítését

Az unifikációig az erdélyi vállalatok részére a minisztérium fogja az engedélyt kiadni

(Cluj-Kolozsvár, szept. 12. Az Uj Kelet tud.) Közel tíz hónapja, hogy a Maniu-kormány átvette hivatalát, amióta a gazdasági élet olyan sokat remélt a világszerte javulása tekintetében. Egyik ilyen reménye volt a gazdasági életnek az, hogy a kormány ígéretéhez híven, eltörli az ipar- és kereskedelemügyi minisztérium mellett működő Comisia Specială, mely pénzügyi intézetek, iparvállalatok és kereskedelmi részvénytársaságok alapítását, tőkeemelését, működését, cégváltoztatását, székhelyát-helyezését és alapszabálymódosítását engedélyhez kötötte, ami a vállalkozási kedv fokozott visszaesését idézte elő az eljárások hosszadalmasságával és költségeségével.

Hosszu és türelmetlen várakozás után a kormány csakugyan eltörölte a Comisia Specială, de a rendszer továbbra is

fennmaradt. Most aztán hivatalos közlemény jelenti, hogy a kormány egységesíteni akarja a vállalatok működésére és tőkeemelésére vonatkozó rendelkezéseket és amíg ez megtörténik, az erdélyi és bukovinai vállalatok közvetlenül az ipar- és kereskedelemügyi minisztériumtól fogják megkapni az illető országgrész területén érvényben levő rendelkezések szerint az alapítási, működési, tőkeemelési és más hasonló engedélyeket. A kérvényeket a minisztériumhoz az illetékes ipari és kereskedelmi felügyelőségek után kell beadni, amelyek jltést tesznek majd a vállalat szükségességéről, komolyságáról és arról, hogy milyen módon működik és hogy a törvényes rendelkezések szerint alakult-e meg. A többi előfeltételt a minisztérium fogja esetenként elbírálni.

Megkezdik a kisajátítási kötvények beváltását

A pénzügyminisztérium megteremti az amortizációs alapot a parasztek által fizetett összegekből, amelyeket eddig más célokra kötött el az állam

(Cluj-Kolozsvár, szept. 12. Az Uj Kelet tud.) Az agrárreform által sujtott földbirtokosok előtt végre felszállt a reményesség halovány sugara. Arról van szó, hogy a kormány trvbbe vette a kisajátítási kötvények törlesztésének megkezdését.

Hét-nyolc éve várnak a vagyonuk tekintélyes, vagy túlnyomó részétől elesett egykori földbirtokosok arra, hogy legalább az elvett földekért nagyon szerényen, sokszor nagyon is szűkmarkúan megállapított megváltási árat megkapják. Abba, hogy a kisajátított föld holdjának árat egyes helyeken 1 lejben állapították meg, ahol legalább is 1000 lej egy hold föld ára a legtöbbször belenyugodtak, csak az nyugtalanította a volt földbirtokosokat, hogy a megváltási ár fejében kapott kötvényeket, amelyek hivatalos árfolyama időközben 80-50 százalékkal reális forgalmi értéke azonban 50-60 százalékkal esett vissza, gyümölcsözőzetlenül, mondhatni értéktelenül hever évek óta.

Tudvalevő ugyanis, hogy az agrárreform 144-ik szakasza szerint a kisajátított földekből részeseült gazdák által fizetendő haszonbéri összegekből az állam köteles külön alapot létesíteni, amelyet a Kisajátítási Pénztár jelzáloghitelostálynak igazgatóságának kellett volna kezelnie. Ennek az alapnak a terhére minden évben a befolyt bérösszegeknek megfelelő értékű kötvényt kellett volna kisorsolni, hogy ilyenmódon az állami fokozatosan bevalta kisajátítási kötelezettségeit. Ehelyett azonban az összes kormányok, illetve pénzügyminiszterek a kötvények amortizálásának garan-

tálására befizetett összegeket rendszeres állami bevételként kezelték s másra költötték. Így történt meg, hogy habár a parasztek milliárdokat fizettek be már erre a célra, a kisajátítási kötvények fedezet nélkül maradtak és nem volt mi-ből törleszteni őket.

Az érdekeltek végeláthatatlan intervensziói és a sajtó állásfoglalása most végre kedvező fordulatot hoztak ebben a régi és súlyos sérelemben. A pénzügyminisztérium intézkedett, hogy a parasztktól behajtott összegeket arra a speciális alapra fizessék be, hogy sorshuzás útján megkezdhessék végre a kisajátítási kötvények beváltását.

Hibásan jelent meg a forgalmi és luxusadó-tarifa. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium körrendeletét intézett az összes vámhivatalokhoz, amelyeknek felhívja figyelmét arra, hogy a forgalmi és luxusadó kiszámítására szolgáló egységárfolyam újabb sajtóhírbákat fedeztek fel. A komoly anyagi differenciákat okozható hibákat a rendelet a következőképpen korrigálja: A 197-ik tételnél az egyszázalékos adó rovataiban 250 lej helyett 25 lej értendő, a 227-ik tételnél a középegyenérték rovataiban 3500 lej, az egyszázalékos illeték rovataiban pedig 35 lej a helyes szöveg, a 494-ik tétel b) bekezdésénél az 1 százalékos illeték rovataiban 40 lej helyett 80 lej olvasandó, a 753-ik tételnél az 1 százalékos illeték rovataiban 60 lej értendő, az 1849-ik és az

Minden jog fenntartva

SZONJA

egy kis cseléd története

Írta: **J. Golotarewsky**

Fordította: **Szabó Imre**

Szonja: Ezt maga csak úgy mondja!
Albert: Becsületistenemre! Becsület-zavamra!

Szonja: Mистер Albert, maga nem tudja mit beszél.

Albert: Csak egyet tudok, hogy szeretlek és tudom, hogy az enyém leszel. (Magához szorítja). Ugye szeretsz?

Szonja: Igen, igen, szeretem, Albert, de hagyjon el, hagyjon!

Albert: (tompá érzéki hangon). Csokolj meg ha szeretsz...

Szonja: Csokolni fogom, ölelni, csak könyörüljön most még rajtam, kérem ne bántson, ne, ne, ne, én egy árva leány vagyok.

Albert: Nincs más mód rá... Gyere, gyere, scuki sem fog béműnkét elválasztani azután egymástól.

Szonja: Nem, nem, nem szabad! (Kitépi magát Albert karjaiból és az asztal körül fut Albert után). Jaj, ne bántson, ne bántson!

Albert: (hittelen megáll). No emigy, nem bántlak! (Szonja ki akar menni, Albert szenvedélyesen elkapja, csokolja és szobájába viszi).

Második fejelet.

Elegáns, tágas szoba, lakodalmi ünnepelességgel. Az asztalon fehér terítő, kandallóháberekkel, amelyekben gyertyák égnek. A másik asztalon büffé).

Harry és Cecil.

Cecil: Te igazán sokat engedsz meg magadnak, ezt nem vártam tőled!

Harry: Nem engedek meg magamnak többet, hidd el, mint amennyit beteg szívem parancsol. Te ma összeházasodsz Albert Liebherrzel és elfogsz utazni vele autón, ki tudja, hová. Ő boldog lesz, és én itt maradok összezúzott szívvel, szegényen és megtörtén. Miért ő, kérdem tőled, és miért nem én? Hát én nem úgy tarthatok igényt rád, mint ő? És miért küldtetek ti el engem?

Cecil: (békülékeny hangon). Ide hallgass, Harry, jól ide figyelj, kijelentem neked becsületszavamra hogy pár nap múlva megint visszaveszek. Te leszel a soffőröm megint. Albert másik autót kap.

Harry: (nyugtalanul). Engem ne bolondíts, tudom, apád nem vesz neki egy másik autót és én el foglak örökre vesztetni.

Cecil: Lakodalom után azt csinálom, ami nekem jólesik. Ha igazam, hogy visszajössz, akkor számíthatsz is rám. De kérlek, most erigy el, nem illik, hogy ilyenkor itt légy. Most csak megkaptad a levelemet?

Harry: Megkaptam, igen. (Panaszosan). Soha még ilyen hideg levelet nem írtál nekem. Milyen mások voltak az első leveleid, amikor elmentem innen! Ezekben élet volt, szerelem volt. Két hétig tartott a boldogságom mindössze. Égig emeltem a soraid és most ebben az utolsó levélben ledobtal a pokol fenekére.

Cecil: Ha jól olvastad az utolsó leveletemet, ebből láthattad, hogy az egész levelezés csak tréfa volt.

Harry: (megrökönyödvé). Csak tréfa? Velem lehet csak úgy tréfálni? misz Cecil! (pillanatig elhallgat, azután fenyegető hangon). Velem nem lehet csak úgy viccelődni mert én egy amerikai boy vagyok, aki ültem lóháton és feküdtem a jó alatti és velem nem fogsz tréfát üzni, miután annyi jó órát szereztem neked! Nagyszerű dolog, haha, velem a bolondját járatni!

Cecil: Csend legyen! Meghallhatjak odakint. Hallgass!

Harry: Meghallhatják? Csak haljak meg, csak tudják meg, hogy ki magam!

Cecil: (könyörgőm). Drága Harrykám könyörgöm hozzád, légy csöndben, hallgass!

Harry: (engedelkenyen). Drágám, minden rendben van, már nem is haragszom olyan nagyon, merthát mégis szeretlek, ha amerikai is vagy, azért mégis van benne egy kis romantika. (Megragadja Cecil kezét). Ide hallgass! Mi amerikai emberek vagyunk és meg fogjuk kötni az egyezséget. Tőled megkapom, ami nekem jár és én visszaadom neked azt, ami a tiéd. Amerikai módra csináljuk! Bizmesz iz bizmesz!

Cecil: Mit beszélsz bizmeszről?

Harry: Azt kérde, micsoda bizmeszről van szó! Hát majd megmagyarázom! Te egy becsületes, jóra való ifjút boldogtalanra tettél, összezúzod a szívét. Egy ilyen összezúzott szívet meg kell gyógyítani és ez pénzbe kerül. Deha nem akar nál fizetni, akkor (kabátja zsebébe nyúl és egy csomag levelet vesz ki) lásd itt vannak a leveleid. Te tudod legjobban, miket írtál ezekbe a levelekbe. (Cecil ki akarja szakítani kezéből a csomagot, Harry kezére üt). Csak kézzel nélkül! Csak kézzel nélkül!

Cecil: (idegessen nevet). Pedig azt hittem, hogy egy okos ember vagy és érted a tréfát.

Harry: Látja, misz Bender, engem nem lehet könnyen huszonnégyóra venni.

Bender: (A kulcsak mögől). Cecil! Kicsi menyasszony! Hová tűnt az én drága, kicsi menyasszony-leányom?

Cecil: (kétségbeesetten). Jaj nekem! Apa már keres mindenfelé! Drága Harry, kérlek, erigy, egy óra múlva találkozunk a garázsban.

Harry: Látod, ez már egészen más beszéd.

Cecil: (lezárja az ajtót). Drága Harrykám, nagyon szeretném látni, mit írtam neked abban a másik levélben.

Harry: Minden szóra emlékszem, nem kell, hogy megmutassam neked. Azt írtad, hogy én vagyok az a tűz, amely tőged el fog emészteni. De ez a legenyhébb vallomás volt, ott egy pár olyan cifra, mondat, amit nem lenne ajánlatos megmutatni a völégényednek, leendő urcskádnak.

Cecil: Monnyit akarsz a levelekért?

Harry: Látod, ez már beszéd. A kérdés, hogy hogyan akarod? Akarod egyszerre megvenni a leveleket, vagy mind-egyiküket külön, külön.

Cecil: Az egészet akarom, az egészet!
Harry: (széjjelveti lábait, görög pózban). Az egész pakett ára kétezzer dollár és ebből egy penyrt nem engedek. Ideadod a pénzt és megkapod az összes leveleket.

Cecil: (kétségbeesetten). De honnan veszek én most annyi pénzt?

Harry: Erről is gondoskodtam, drága misz! Tudtam, hogy itt nincs pénze magának, tehát kiállítottam egy utalványt ahhoz a bankhoz, ahol én szinte korlátlan összeget kap. A kiállított utalványt méltóztatson a hírni! (kiéveszi a cédulát és a töltőtőlát). Tessék!

Cecil: Nem, nem írom most alá, késsőbb majd odamegyek. Most menj, menj, mert hallom, hogy jönnek.

Harry: (főlényes gunnyal). Hát drágám, nehogy lemaradj erről a randevuról. Én sokáig nem várhatok. Ha egy óra múlva nem jössz, én a völégényednek meg az esküvő előtt bemutatlam a leveleket. Kívánsi vagyok, hogy azok után is meg lesz tartva a lakodalom.

Cecil: Csak erigy ott lészek!

Harry: Al rigt, drágám, szervusz! (pillanatig megáll). Csók nélkül, ölelés nélkül válunk el?

Cecil: O, Harry, ha csak egy kicsit okosabb lennél. (Összecsofolóznak).

Bender.

Bender: (aki egy másik ajtón jön be, a fiatalok csokolozása közben). Mi ez? Ea a fickó már megint itt van?

(Folyt. következik.)

Könyv-szenzációk!

- Berendné: Istenek és őstönök. Füzve 190, kötve 258 lei.
- Komor Fischmann S. utó-dai. Füzve 190, kötve 258 lei.
- Milikán: Tudomány és vallás. Füzve 130 lei.
- Wodehouse: Forduljon Psmithez. Füzve 55 lei.
- Hamsun: Uj föld. I-II. Füzve 170 lei.
- Swinnerton: Estétől reggelig. Füzve 102 lei.
- Coster: Nászutazás. Füzve 102 lei.
- London: Vadon szava. Füzve 102 lei.
- Göncz: A teniszjáték. Füzve 150 lei.
- Karinthy: Minden más-képpen van. Füzve 231, kötve 313 lei.
- Ibanez: Mare nostrum. Füzve 194, kötve 272 lei.
- Kodolányi: Két leány-arc. Füzve 136 lei.
- Locaccio: Dekameron. I-III. Kötve 2040 lei.
- Ewers: A vörös kő. 2 kötet füzve 330, kötve 476 lei, a két kötet egybe-kötve 408 lei.
- Molnár Ákos: Végre egy jó házasság. Füzve 163, kötve 231 lei. (Mikszáth pályadíjas regény)
- Kádár: Heggesztés kézi-könyve. Füzve 238 lei.
- Barna: Vas- és fémpari kézikönyv. II. kiadás. Füzve 340 lei.
- Koltai: Utburkolatok. Kötve 408 lei.

Kitöltöni, levágni beküldeni:

T. Uj Kelet könyvoszálya Cluj.
Kérem címemre utánvételt a „Könyvszenzációk” számait megküldeni.

Név:.....

Cím:.....

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egyszó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Álláskeresőknél 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelzés levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej.

Héber, román, német tanítására gyermekek mellé délelőtti ajánkozik pedagógiumot végzett kisasszony. Cím a kiadóban.

Perfekt német, román, magyar levelező, gyors írózó állást keres. - Ajánlatok Rudolf Mossehoz, Cluj, „1623” jel-igére.

Tanulóknak fizetéssel felvezet középszkolát végzett fiút Bauch Ernő kézimunka és rövidáru üzlete Reg. Ferd. 1.

Keresünk garancia-képes ügyvédet és bizományosokat sorsjegyeladásra és más népszerű sorsjátékokra. Fizetünk magas jutalékokat. Autóval rendelkezők sokat kereshetnek. LOTERIA SANATOR Cluj, Str. Regina Maria 34.

Két iskolás gyerek elátást kaphat. Farkas utca 12.

Fürdőre, nyaralóhelyekre utazó előfizetőinket felkérjük, közzéjük pontos címüket a kiadóhivatallal, hogy az Uj Keletet fönnakadás nélkül küldhessük.

Már több mint

15.000

kötet könyv

áll rendelkezésére magyar, német, francia, román, angol nyelven az

Uj Kelet

olvasóinak!

A világirodalom leghíresebb íróinak művei.
A külföldi, vagy erdélyi könyvpiacra megjelent összes újdonságok azonnal megkaphatók.
Az Uj Kelet olvasói a „Dante” kölcsönkönyvtárban havi 50 lei helyett csak 30 leit kell fizessenek. A könyvek naponta cserélhetők, tehát olvashatja a könyvpiac legújabb szenzációit és a klasszikus irodalom legkiválóbb remekait

napl 1 leiert.

Dante kölcsönkönyvtár Cluj, Str. N. Iorga 5. (Jóka-u.)
Vidékre, fürdőre prospektust.



I. Disztér

Éves díj...
Félsz évre...
Félévre...
Négy évre...
Egy hónapra

X. évfolyam
1929 Szeptemb
* 5689 év

A fizéves N

Ezerkilencszáz tize...
ben egy magas, csod...
professzor, névszerin...
kötársasági elnök, a...
egy luxushajóra ült...
szobába röpitette. A p...
önrendelkezési jogát...
relve, egy új, a vil...
Európa és Amerika...
képzeletében s el v...
hogy a világbekét él...
Népszövetséget meg...
sont nagy ünnepele...
risban, de alig mul...
pek önrendelkezési...
májából kiméletlen...
dés-kovácsolódtak...
sok helyét új igaz...
gák el s a piedesztál...
nyomában máris m...
sét egy új militariz...
A Népszövetség er...
lőült. Egyelőre csak...
foglalhattak helyet...
magában véve is azt...
népek szövetsége nem...
telemben vett népek...
az új nagyhatalmak...
let. Csak 1924-ben é...
ára, hogy a legyőz...
falják helyüket a N...
ben az évben léptek...
Németország, Bulg...
Törökország, vagyis...
győzött államok.
Azóta is eltelt vag...
sekben, csatlósokba...
telt esztendő. A Né...
nyó-öt év alatt na...
tott meg azokból a f...
a Népszövetség alap...
kötelességként hára...
egyfelől a békedikl...
nak a legkiméletlen...
szerezt a Népszöve...
ségek védelme érde...
boko megszilárdítá...
telezettségének meg...
eleget. A kisebbségi...
legfőbb kérdése E...
Csak a legutóbbi n...
sikerült a kisebbség...
his vívmányt biztosít...
ra, hogy a kisebbség...
gálatára külön bizot...
Népszövetség kebel...
is folyó genfi taná...
angol miniszterelnök...
merke mondani, hos...
ügye csak akkor ér...
stabilitáshoz, ha a k...
keresen fogják rend...
zelebbi ülészek me...
tteni ennek a kíván...
csak a jövőben fogj...
A Locarnói szerző...
Kellogg-paktum, ha...
iniciatívára is, meg...
égsze alatt jött lét...
Népszövetség hivatal...
gyobb tételekkel n...
logg-paktum ellené...
határon tovább foly...
niközések s ugyanaz...
tílet nánédeideig se...
szorelési konferencia...
a leszerelés tényleges...
kben. A Népszöve...
ban pedig kategorik...
az a követelmény, ho...
terenciát a lehető leg